Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XI Broj 118
April 2015. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nataša Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Nataša Stantić, Tihomir Kujundžić Matković, Eva Pečkai Kovač, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Srićan Uskrs!

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Jovana Popovića bb
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Da Bunjevci poštivaje viru zna se odavno, a u to smo se mogli uvirit i obalazeć naša kulturno-umitnička društva i udruženja koja su se pripravljala za Uskrs. Kroz tradicionalne postavke izložbi vidili smo kako se čuvaje stari običaji, a posebno nam je drago da su u sve to sve više uključena dica. Jel, ko će zapamtit naše, bunjevačke, običaje, ako ji ne prinesemo na mlađe naraštaje.

Mogli smo čut tušta o Uskrsu, na kome počiva čitava naša vira. O ovom blagdanu divanio je, izmed ostali, i velečasni Dragan Muharem, na otvaranju izložbe u Maloj Bosni, a Uskrs je uporedio sa životom. Jer ko što je i Isus prvo moro umrit u mukama da bi uskrsnio, tako i sve u životu, barem ono što je vridno, ne nastaje tako lako, već nuz tušta muke, patnje, rada i odricanja.

Čini se i da su Bunjevci prošli svoje vrime muke, patnje i odricanja, te da se polagano počinju ubirat plodovi rada. Eto, na primer, u KUD „Bunjevka" je održana četrnajsta izložba, Bajmočani su prirpavili trinajstu, a UG „Bunjevačka Vila" iz Male Bosne desetu uskršnju izložbu. Jednako se radujemo i drugoj u Lemešu, al i prvoj u Tavankutu, na kojoj su se pridstavila isključivo dica koje uče bunjevački.

Ne triba zaboravit ni da je BKC „Bajmok" obilužio deset godina postojanja, da se Bunjevačka matica pripravlja svoj dvadeseti rođendan, a da je iza nas tačno sto brojova časopisa „Rič Bunjevačke matice".

Strana 6-7

Strana 7

Strana 9

Strana 14-17

Strana 18

Strana 19

Sadržaj

5
Budućnost finansiranja neizvesna
6-7
Problem je u brojkama
7
Učenje kroz sopstveno iskustvo
8
Imperativ ka kvalitetnijim programima
9
Sto brojeva „Riči" iza nas
10
Obilužili deset godina rada
11
Čekaje dvadeseti rođendan
14-17
Uskršnje izložbe
18
„Bačka kroz vekove..."
19
Muzika gradi prijateljstva

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA ŠESTA SIDNICA BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA

Usvojeni završni račun za 2014. i plan za 2015. godinu

U petak, 20. marta, održana je šesta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, a Dnevni red se sastojo od sedam tačaka.

Članovi BNS-a usvojili su Završni račun Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine za 2014. godinu, a na osnovu računovodstvene dokumentacije, sagledavanja poslovanja i mišljenja nezavisnog revizora. Usvojen je i Finansijski plan za 2015. godinu, uz napominu da u toku realizacije plana na godišnjem nivou Izvršni odbor, uz pismenu saglasnost pridsidnika BNS-a mož vršit korekcije u finansijskom planu najviše do 10% utvrđenog iznosa po stavkama.

Tokom sidnice je doneta i odluka da se uputi poziv svim ustanovama i udruženjima koja se nalaze u Registru ustanova i udruženja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine da podnesu zahtiv za sufinansiranje aktivnosti u realizaciji projekata koji su planirani i koji se realizuju u 2015. godini. Za sufinansiranje aktivnosti u realizaciji projekata određuje se ukupan iznos od 800.000 dinara iz budžeta BNS-a.

Na kraju su članovi BNS-a doneli odluku kojom se ovlašćuje Izvršni odbor BNS-a da sprovede postupak dodile sridstava ustanovama i udruženjima po pozivu za sufinansiranje aktivnosti za realizaciju projekata u 2015. godini. IO BNS-a utvrdiće mirila za raspodilu sridstava po pozivu za sufinansiranje i posli sprovedene procedure utvrdiće pridlog iznosa sridstava koji se dodiljiva svakom pojedinačnom učesniku. Na osnovu datog pridloga konačan ugovor sa svakim učesnikom posebno zaključuje pridsidnik Nacionalnog savita. IO BNS-a utvrdiće kriterijume i postupke za praćenje realizacije odobreni sridstava sa pravom da obustavi uplatu sridstava u slučaju nenaminskog trošenja i nepodnošenja izvištaja o utrošku sridstava i realizaciji projekta.

N. S.

INTERESOVANJE O PROCESU STANDARDIZACIJE BUNJEVAČKOG JEZIKA

Na dobrom putu

Početkom marta Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine positio je **Martin Hencelman** iz Nemačke, koji je u Suboticu došo kako bi se upozno s procesom standardizacije bunjevačkog jezika.

Hencelman je studirao na Tehničkom fakultetu u Drezdenu, na filološkom odseku, di je završio lingvistiku – odsek slavistika.

Ko lingvistu, zdravo ga interesuje procedura i sam način realizacije procesa standardizacije, pa je zbog tog došo u Srbiju, kako bi se upozno s bunjevačkom nacionalnom zajednicom i divanio s ljudima koji su upućeni i znaju u kom stadijumu se nalazi proces standardizacije bunjevačkog jezika, al i kaki problemi postoje prilikom standardizacije.

– Privatno se bavim istraživanjima vezanim za proces standardizacije jezika nacionalni manjina, te pokušavam da otkrijem koji su to problemi pri standardizaciji i zašto se neki jezik može ili ne može standardizovati – objašnjava gost Bunjevačkog nacionalnog savita, te dodaje kako planira da se sve više bavi istraživanjima na ovu temu.

Kad je rič o standardizaciji jezika drugi nacionalni manjina, Hencelman navodi da glavni problem pri standardizaciji nekog jezika mož bit i nesaglasnost stručnjaka, kod primene gramatički i pravopisni pravila.

– Takvu situaciju sam zatekao u Poljskoj, sa šlezijskom nacionalnošću, koji, iako su brojniji od Bunjevaca, nisu još priznata nacionalna manjina. I pored tog oni su u procesu standardizacije svog jezika i upravo je kod njih proces standardizacije zapeo kod nesaglasnosti stručnjaka iz oblasti lingvistike – objašnjava Hencelman, te navodi i slučajeve standardizacije drugi jezika nacionalni manjina koje su slične sa Bunjevcima. U prvom redu to su Rusini, koji odavno imaju standardizovan jezik.

– Nema ništa što govori protiv standardizacije, ali je potrebna volja i želja. Važan korak je učinjen i to je izdavanje udžbenika za decu koja u svojim osnovnim

Martin Hencelman

školama pohađaju bunjevački govor. Ukoliko se pripadnici bunjevačke nacionalne manjine odlučuju na to da neguju svoj jezik i da ga čuvaju, to je samo podstrek daljoj standardizaciji – divani Hencelman, koji je kako i sam kaže, veoma iznenađen činjenicom da je bunjevačka nacionalna zajednica uprkos svojoj malobrojnosti veoma aktivna, čak aktivnija od brojniji manjina.

S. N.

DIVAN S DIREKTOROM NIU „BIC" MIRKOM BAJIĆOM O POTEŠKOĆAMA FINANSIRANJA RADIO EMISIJA NA BUNJEVAČKOM JEZIKU

Budućnost finansiranja neizvesna

Bajić: Problemi nisu bezazleni, al to neće narušit kontinuitet informativni emisija na bunjevačkom jeziku. Za dva miseca se očekiva konačno rišenje o daljem finansiranju emisija na jezicima manjina

Mirko Bajić

Na 28. sidnici Skupštine Grada, koja je održana početkom marta, jedna od tačaka dnevnog reda se odnosila na donošenje Rišenja o davanju saglasnosti na Program poslovanja Javnog preduzeća „Radio Subotica" za 2015. godinu. Tokom rasprave na ovu tačku dnevnog reda je zatraženo da se nadležnom ministarstvu uputi skupštinski zaključak da se od privatizacije izuzmu mediji koji emituju i programe na jezicima nacionalni manjina.

Za skupštinsku govornicu je povodom ove tačke izašo i zaminik pridsidnika Skupštine grada, **Mirko Bajić**, koji je ujedno i direktor Novinsko-izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar", u čijoj se produkciji pripravljaje emisije „Bunjevačka rič" i „Subotica na bunjevačkom". Budući da se ove dvi emisije emituju upravo na talasima Radio Subotice, on je prilikom rasprave na ovu temu istako da su ugrožena prava Bunjevaca kad je u pitanju informisanje na bunjevačkom jeziku na lokalu.

Da li je to zaista tako, i šta se povodom tog mož uradit, izdivanio je Mirko Bajić za „Bunjevačke novine".

– Mi u Radio Subotici nemamo redakciju na bunjevačkom jeziku, al smo dosad imali pravo na spoljnu produkciju u okviru ovog javnog preduzeća, koja je podrazumivala da mi u našem studiju, u našoj redakciji, pravimo informativne emisije koje se emituju na talasima Radio Subotice – istako je direktor BIC-a.

Emisije „Bunjevačka rič" i „Subotica na bunjevačkom" su finansirane iz gradskog budžeta, tako što je program Radio Subotice definiso pravo i obavezu da se finansira proizvodnja ove dvi emisije na bunjevačkom jeziku. S obzirom na to da je postupak oko Radio Subotice ko javnog preduzeća u toku, odnosno, da se po zakonu mora privatizovat, finansiranje emisija na bunjevačkom u okviru programa ovog radija više nije obuhvaćeno.

– Kad se poso oko privatizacije okonča, Grad više neće moć finansirat Radio Suboticu na isti način ko dosad. Budući da lokalna samouprava još nije rišila način finansiranja medija na jezicima manjina pod okriljom novog Zakona o javnom informisanju, a u međuvrimenu, od 1. januara, mi više nismo u sistemu programa Radio Subotice, naše informativne emisije su praktično ugrožene u tom smislu da od početka ove godine ne postoji izvor finansiranja. Siguran sam da će ovaj problem s pozicije Grada bit rišen na odgovarajuć način, jel naše pravo na informisanje postoji i ono je utvrđeno zakonom – uviren je Mirko Bajić.

Bunjevački nacionalni savit je u duhu zakona osnovo „Bunjevački informativni centar", međutim, to triba da se isprati i finansijski. Po zakonu je obaveza da na lokalnom nivou to prati budžet Grada Subotice, pa samim tim postojeća „rupa" u finansiranju pridstavlja velik problem za dalje informisanje na bunjevačkom jeziku, na šta je Bajić za skupštinskom govornicom ukazo i odbornicima.

– Mi to sad radimo bez izvora finansiranja, emisije se i dalje prave, i dalje se emituju na talasima Radio Subotice, a naša obaveza i naše pravo će bit da se one emituju i ubuduće, bez obzira čiji to medij bude, jel prema zakonu se programska šema mora sačuvat najmanje naredni pet godina. Problem nije u tom da nećemo moć da emitujemo svoje informativne emisije, već moramo doć do načina na koji će to lokalni okvir budžeta Grada sufinansirat, kako bi se emisije i dalje proizvodile. Skoro tri miseca je prošlo, mi emisije proizvodimo, ljudi rade, a nije finansijski pokriveno, i mi to ne možemo finansijski izdržat još dugo. Upravo sam zbog tog na Skupštini izno očekivanje da Grad što prija riši taj problem, a siguran sam da će nam ko i dosad izać u susrit i pomoć nam da zadržimo pravo koje danas imamo.

Postojeći problemi nisu bezazleni, međutim, emisije na bunjevačkom jeziku se i dalje održavaje, a tako će bit sve dok se ne dobije stalan izvor finansiranja, kako kontinuitet ovi emisija ne bi bio narušen.

Nedavno je završen konkurs za projektno finansiranje medija na jezicima nacionalni manjina na republičkom i pokrajinskom nivou, a i Grad je krajom marta raspiso konkurs za sufinansiranje projekata proizvodnje medijski sadržaja iz oblasti javnog informisanja u ovoj godini, pa se očekiva da će, posli prijave, analiza i odluka, u naredna dva miseca bit trajno rišeno finansiranje medija na jezicima manjina.

– Imaćemo problem još dva miseca, ne znam dal ćemo uspit nać načine kako će Grad pomoć da primostimo ove poteškoće, al je sigurno da nećemo prikidat kontinuitet emisija. Ovo je lokalni okvir informisanja i mi ne možemo s tim okvirom konkurisat na republičkom i pokrajinskom nivou, pa se nadam da će u naredna dva miseca doć do konačnog rišenja.

Većina odbornika lokalnog parlamenta je podržala izlaganje Mirka Bajića na 28. sidnici Skupštine Grada, te on izražava sigurnost da će se nać rišenja za postojeći problem finansiranja informativni emisija na bunjevačkom jeziku, koje se već duže vrime emituju na talasima Radio Subotice.

V. K.

RAZGOVOR POSVEĆEN UNAPRIĐENJU POLOŽAJA PRIPADNIKA NACIONALNI MANJINA

Problem je u brojkama

Prija godinu dana Centar za istraživanje etniciteta iniciro je formiranje Mreže za interkulturalnost, čiji je cilj da se organizacije građanskog društva i stručnjaci vrate u raspravu o unapriđenju multikulturalnog društva u Srbiji. U ime Mreže za interkulturalnost, Centar za istraživanje etniciteta organizovo je 4. marta sastanak u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici. Cilj razgovora bilo je razmatranje pitanja u vezi s odnosom nacionalni savita nacionalni manjina i organa jedinica lokalne samouprave.

Naime, lokalne samouprave se staraju o ostvarivanju i zaštiti ljudski i manjinski prava, a u vezi s realizovanjem prava nacionlani manjina imaju obaveze propisane zakonom o lokalnoj samoupravi, al i drugim zakonima i propisima. Česte izmine zakona, i naročito podzakonski akata, zahtivaju prilagođavanje lokalni samouprava položaju i radu manjinski samouprava, koje su relativno nov institut u političkom sistemu Srbije.

Razgovor koji je vođen tom prilikom dio je projekta „Od segregativne ka integrativnoj politici multikulturalnosti u Srbiji", a koji nuz podršku Fondacije za otvoreno društvo sprovodi Centar za istraživanje etniciteta. Sastanku su, isprid Bunjevačkog nacionalnog savita prisutvovali **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Savita i **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS–a. Prisutni su bili i pridstavnici hrvatske, makedonske, ukrajinske, nemačke, slovačke i rusinske nacionalne zajednice, te pridstavnici nevladini organizacija.

Dr Goran Bašić iz Centra za istraživanje etniciteta istako je tom prilikom da prema rezultatima istraživanja saradnja i komunikacija izmed nacionlani savita i lokalni samouprava postoji tamo di izmed nji postoji politička il interesna bliskost, al i da problem nastaje onda kad ta veza izostane. Upravo zbog navedenog, pozvane su manjinske samouprave kako bi se, posli odluke Ustavnog suda, koja je dosta toga izminila u odnosu na obaveze lokalni samouprava prema nacionalnim savitima koje imaju sidište na teritoriji lokalne samouprave, divanilo na tu temu i iznašli načini za privazilaženje nastali problema, al i pronalaženje načina kojima bi se cio sistem unapridio.

Naime, prilikom donošenja odluka lokalne samouprave i dalje od nacionalni savita pribavljaju mišljenja, međutim, bez ikaki obaveza da ta mišljenja razmatraju, da se o njima konsultuju il na kaki drugi način uvaže stavove nacionalni savita. Nuz to, lokalne samouprave izbigavaju obavezu sufinansiranja rada nacionalni savita oni nacionalni manjina čiji pripadnici na njevim teritorijama čine najmanje 10% stanovništva.

Jedan od uvodničara na sastanku, **Aleksandar Popov**, istako je kako je, prija svega, za Vojvodinu važan skladan život većinskog naroda i manjinski zajednica, te da je to veoma bitno pitanje za stabilnost zemlje.

– Za nas iz Mreže za interkulturalnost to je jedan od ključnih tema kojima se moramo baviti. Mislim da mi nemamo dovoljno dobre manjinske politike na nivou države, jer one nisu intergrativne, već segregativne i idu u prilog većim, organizovanijim. To dovodi do odvajanja manjinskog naroda u većinski. Na osnovu istraživanja utvrđeno je da nema dovoljne komunikacije, ne samo između većine i manjine, već i unutar samih manjina – objašnjava Popov.

Kad je rič o bunjevačkoj nacionalnoj zajednici, sastanak koji je održan početkom prošlog miseca, bio je jedno od mista na kojima su pokrenuta pitanja koja se tiču problema u kojima se nalazi bunjevačka zajednica. Budući da bunjevačka zajednica ima svog političkog pridstavnika na nivou grada Subotice, na funkciji zaminika pridsidnika Skupštine, odnosi sa lokalom su bolji neg ranije. Međutim, ono što pridstavlja problem, ne odnosi se na komunikaciju izmed Grada i BNS, već na brojnost zajednice.

Naime, po poslidnjem popisu stanovništva, Bunjevaca u Subotici ima manje od 10% od ukupnog broja stanovnika grada, tačnije 9,57%.

– Nuz to, mi nemamo ni jezik u službenoj upotribi i samim tim, nažalost, većinu sridstava ne možemo ostvarivat. Pitanje je dal je moguće da kada neke nacionalne zajednice ima 9,57% u nekom gradu, to znači da je a priori stavljena sa strane – ističe mr Kujundžić Ostojić, koja je pored toga na sastanku istakla kako prošle godine nisu dobijena sridstva za finansiranje od Grada, što je direktno u vezi upravo s brojnošću nacionalne zajednice.

U vezi sa ovim pitanjem divanio je i pridsidnik IO BNS–a Mirko Bajić. On je tom prilikom istako specifičnost bunjevačke zajednice. Naime, iako je bunjevačka zajednica brojčano mala, ona je skoncentrisana, najvećim dilom, u jednoj sridini, u Subotici i jednim malim dilom u Somboru. Jedno od ključni pitanja koje je Bajić tom prilikom postavio je sledeće

– Zakon kaže da je lokalna samouprava obavezna da finansira nacionalne savite oni nacionalni manjina čiji je broj pripadnika u toj lokalnoj samoupravi 10% od ukupnog broja stanovnika te samouprave. Pitanje je da li je zabranjeno finansiranje oni nacionalni zajednica koje imaju

manje od 10%, jer zakon takve odluke ne ograničava – navodi Bajić, te u isto vrime ističe da je za uvođenje jezika u službenu upotribu potribno da procenat nacionalne manjine bude 15% u kakoj sridini. U vezi s tim on je navo primer uvođenja hrvatskog jezika u službenu upotribu na nivou Grada Subotice, koja nije ispunjavala taj uslov, al su odbornici doneli odluku za uvođenje u službenu upotribu, te je to ostalo stečeno pravo ove nacionalne manjine. Bajić se dotako i pitanja informisanja na bunjevačkom jeziku, te problema oko finansiranja istog, čime je ugroženo pravo na informisanje na jeziku bunjevačke nacionalne manjine na nivou grada.

Kad je rič o odnosu bunjevačke nacionalne zajednice i lokalne samouprave u Subotici, Bajić je, s pozicije pridsidnika IO BNS i u isto vrime zaminika pridsidnika Skupštine grada, kazo

– Dobro je da i Bunjevci, ko i druge nacionalne manjine, koje imaju nacionalne savite sa sidištem u Subotici, imaju svoje političke pridstavnike u lokalnom parlamentu. Mislim da je to ključna tačka u kojoj se mi možemo organizovati tako da svakoj nacionalnoj zajednici bude na uslugi onoliko koliko joj priprada i koliko je to moguće. Gledajući kroz to, bunjevačka zajednica ima svog političkog pridstavnika u Gradu, to se uvažava i samim tim mi smo u poziciji da možemo, ne da utičemo na to da ostvarujemo svoja prava, već da smo prihvaćeni da u lokalnom parlamentu ostvarujemo svoja prava. Problem koji mi imamo ko nacionalna zajednica jeste da smo puno kasnije krenili u ostvarivanje određeni prava u lokalnoj sridini neg što su to druge nacionalne zajednice u ovom području, al nam se iđe u susrit da maksimalno što je moguće više dostižemo prava koja nam pripadaju.

S. N.

ODRŽAN SEMINAR ZA UČITELJE KOJI PRIDAJU BUNJEVAČKI GOVOR SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

Učenje kroz sopstveno iskustvo

Učitelji koji pridaju bunjevački imali priliku da prisustvuju akreditovanom seminaru

Učilju da učitelji koji u osnovnim škulama pridaju predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, u Bunjevačkom nacionalnom savitu su se potrudili da im obezbide akreditovan seminar, koji će svakako poboljšat njeve pridavačke sposobnosti. Prvi, od dva planirana seminara ove godine, održan je u subotu, 14. marta.

– Držimo seminar „Kockica, karte, uže, padobran – igre u razredu", koji ima i praktičan i teorijski deo, sa ciljem da se pomogne u korišćenju igara u vaspitno-obrazovnom radu. Evo, na primer, jedna od igrica sa kockicama se koristi da se sastavljaju rečenice, a to je baš dobro da se uče bunjevačke reči, da se pravilno sklapaju rečenice – istakla je **Kristina Čabi Sekač**, je-dan od realizatora osmočasovnog seminara Udruženja organizatora slobodnih aktivnosti iz Stare Moravice.

Na seminaru je s učiteljima bunjevačkog radio i **Zoltan Sekač**, koji je istako da se seminar sastoji od četri dila, te da su dosadašnja iskustva odlična, a potom je i dodo:

– Deca vole da se igraju, a nas zanima da im u igru ubacimo i mogućnost da nešto nauče, što i oni sami zaključe na kraju časa. Težimo tome da deca kroz sopstveno iskustvo nešto nauče, jer će to svakako bolje zapamtiti nego da im damo nešto na papiru da zapamte. Koristimo dosta rekvizita na ovom seminaru, u prvom delu smo radili igre za upoznavanje i energizaciju, potom kockice, karte, igre za ponavljanje gradiva, a zaključujemo seminar sa upotrebom konopca.

Da su ovaki seminari itekako korisni, al i potribni u cilju osavrimenjavanja nastave bunjevačkog istakli su i sami učesnici seminara. Med njima je bila i **Mirjana Savanov**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Bunjevačkom nacionalnom savitu, koja ujedno i pridaje bunjevački u Tavankutu, te će moć koristit naučene metode.

– Cilj nam je da unapridimo polje obrazovanja u bunjevačkoj zajednici, da unapridimo rad naši pridavača putem ovaki seminara. Seminare biramo spram potriba i prioriteta u našoj zajednici i obrazovanju. Organizujemo i seminare koji se odnose na razvijanje jezičke kulture, al i ovake, koji služe da se podigne motivacija za učenje, da se poboljšaju kreativnost učenika, njeva koncentracija, al i saradnja. Naravno, sve što pridavači nauče na ovakim seminarima, moće uspišno prinet svojim učenicima – divani Mirjana Savanov.

Seminar „Kockica, karte, uže, padobran – igre u razredu" je akreditovan, i nosi osam bodova, a kako ističe naša sagovornica, biće od velike pomoć njoj i njezinim kolegama.

– Seminar će nam pomoć da usavršimo dosad stečena znanja i veštine, a sve u cilju da unapridimo nastavu. Teme seminara bile su igre u razredu, a oma smo mogli zaključit da ćemo naučeno lako moć prinet na rad u razredu, te da ćemo još više motivisat naše učenike. Oni će, kroz sigru, naučit kako da sarađuju, da uvažavaju jedni druge, da brane svoje mišljenje, naučiće da pobiđuju, al i kako da se nose sa porazom, usput vežbajuć koncentraciju i jezičku kulturu.

Kako saznajemo, u Odboru za obrazovanje u BNS-u planiraju još jedan akreditovan seminar, na jesen.

– Rukovodimo se potribama zajednice, al i finansijskim mogućnostima. Pridložili smo Bunjevačkom nacionalnom savitu da imamo dva akreditovana seminara, planiramo da slideći bude na jesen, a tico bi se lutkarstva u nastavi – dodaje na kraju Mirjana Savanov.

N. S.

ODBOR ZA KULTURU U BUNJEVAČKOM NACIONALNOM SAVITU NASTAVLJA SA RADOM

Imperativ ka kvalitetnijim projektima

Odbor za kulturu u Bunjevačkom nacionalnom savitu nastavlja tamo di je stao lanjske godine – intenzivno se radi na otvaranju i poboljšanju komunikacije sa društvima i udruženjima u okviru nacionalne zajednice, al i u drugim smerovima, prvenstveno sa pridstavnicima ustanova kulture u Gradu, Pokrajini i Republiki.

– Moramo nastavit ono što smo počeli lanjske godine tokom rada Privremenog organa upravljanja. Tad smo obašli sva naša društva i udruženja, saslušali smo njeve pridstavnike, vidili kake probleme imaju i šta im fali, odnosno kako im možemo pomoć. Takođe, trudili smo se da im istaknemo važnost zajedničkog rada na podizanju kvaliteta, a to se i vidilo kroz nikoliko manifestacija koje su u međuvremenu održane – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

U proteklom periodu pridstavnici BNS–a su obašli značajne ustanove u Gradu Subotici, poput Gradske biblioteke i Gradskog muzeja, a u planu su i novi razgovori.

– Tribalo bi ostvarit dijalog sa pridstavnicima Zavoda za zaštitu spomenika, Narodnog pozorišta, al i obać Muzej Vojvodine, otić i do Beograda, da vidimo kako se Bunjevci kotiraju na nivou cile države, što se pripoznatljivosti po specifičnosti kulture tiče, al i da vidimo kako to možemo poboljšat.

Kuntićeva ističe da je rad u kulturno-umitničkim društvima i udruženjima na amaterskom nivou, te da svima fali stručna pomoć.

– Svi mi koji radimo dajemo sve od sebe da dobijemo što bolji kvlaitet, al je to sve još uvik, ipak, na amaterskom nivou. Želimo da nađemo stručno osobu koja bi napravila jedan ozbiljan plan i dala smirnice razvoja kulturno-umitnički društava i njevi programa.

Odbor za kulturu ima zadatak da prati rad KUD–ova, udruženja, al i da ih usmirava u njevom daljem radu.

– Naša uloga je u pomnom praćenju naši društava, pronalaženju načina kako im pomoć, al moramo i da ih usmirimo ka što kvalitetnijem radu u cilju očuvanja bunjevačke kulturne baštine. Društva dosta rade, al nam fali malo kvaliteta, a primetno je i da društva malo „svaštare".

U momentima kad svi muče muku sa finansiranjom, pridstavnici društava se okreću projektima i konkursima, a Odbor za kulturu ima važnu ulogu u ovoj sferi.

Kata Kuntić

– Odbor za kulturu je partner Bunjevačkom nacionalnom savitu, al i organima Grada, Pokrajine i Republike. U okviru Odbora za kulturu postoji Komisija koja ocinjiva projekte, potom ji priuzima Odbor za kulturu, a konačnu odluku daje Izvršni odbor BNS–a. Virujem da ćemo kroz ovake sisteme ocinjivanja doći vrimenom do kvaliteta. Ponavljam i ode, biće ključno da projekte radimo zajedno. Pokazalo se to prilikom proslave Dužijance, potom i Prela, sad se pripravljamo za Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

Kuntićeva ističe da je važno pomoć društva koja se bave najmlađima.

– Jasno je da bez dice i mladi nema ni naše budućnosti, a jasno je i da najviše dice imaju ona društva koja niguju folklor. Taka društva moramo podržat, primetili smo da su oni u proteklom vrimenu dobijali manje sridstava. No, moraju i oni povest računa o svojim prioritetima, te pravit dobre projekte. Bilo bi bolje da se u svoji aktivnostima okreću ka onim projektima koji se tiču bunjevačke kulturne baštine, jel BNS ne mož podržavat putovanja i festivale koji nemaju značaja za našu kulturnu baštinu.

Trenutna finansijska situacija nije najbolja u čitavom društvu, pa tako ni u udruženjima koja se bave kulturom.

– Društvima sigurno nije lako, a bojim se da će dosta njim doć u problem zbog finansiranja, pa možda se i nać prid gašenjem. Upravo zbog toga moramo radit više, al, prija svega, kvalitetnije. Moramo pravit kvalitetne projekte, ako triba i pronać profesionalce da svima nama održe možda seminar o pravljenju projekata. Takođe, želja je da, uz zajednički rad, apliciramo i za sridstva međunarodni IPA fondova prikogranične saradnje.

Med poslovima koji su prid Odborom za kulturu su i oni nasliđeni od prošle godine.

– I dalje se borimo za dio bunjevačke nematerijalne kulturne baštine dobije zaštitu UNESKO-a. Lani smo održali drugu Panel konferenciju, međutim, oma posli su krenile aktivnosti oko izbora za nacionalne savite, pa nam je ostalo da dio tog divana i završimo – dodaje Kata Kuntić.

N. S.

ODBOR ZA KULTURU

Pridsidnica Odbora za kulturu u BNS-u je Kata Kuntić, a u njemu se još nalaze Mirko Babičković, Antuš Romić, Velibor Mačković, Josip Bošnjak, Stipan Budimčević i Sanela Tumbas.

POČETKOM MARTA PRIDSTAVLJEN 100. BROJ „RIČI BUNJEVAČKE MATICE”

Sto brojeva „Riči” iza nas

Stoti, jubilarni broj dvomisečnika za nauku, kulturu i stvaralaštvo „Rič Bunjevačke matice” (RBM) ugledo je svitlost dana, pa je tim povodom u petak, 6. marta, u prostorijama Bunjevačke matice održano svečano pridstavljanje na kojem su se prisutni podsitili na same početke ovog časopisa.

Dvomisečnik „Rič Bunjevačke matice” je počo izlazit 2006. godine, a kroz godine koje su uslidile, on se razvijo, unapriđivo, pa je tako ovaj put pridstavljen u drukčijoj vizuelnoj formi i s više strana.

Časopis koji već osam godina izlazi u kontinuitetu ne bi bio kaki jeste danas bez brojni saradnika koji su značajno doprineli njegovom kvalitetu, a to je potvrdila glavna i odgovorna urednica **Tamara Babić**. Ona se u svom obraćanju zafalila svima koji su učestvovali u stvaranju ovog dvomisečnika, te je izrazila želju da se on ubuduće još više razvija, osnaži bunjevačku zajednicu, te doprinese nigovanju bunjevačkog jezika.

– Budući da sam ja pet godina urednica „Riči”, trudila sam se da svakim novim brojom podižemo nivo kvaliteta, kako sadržaja, tako i izgleda časopisa, al ono što je najvažnije da svi objavljeni tekstovi budu posvećeni Bunjevcima, da se time brani njev nacionalni identitet na ovim prostorima, ko i nigovanje maternjeg jezika – kazala je Tamara Babić.

Dvomisečnik je prvobitno bio zamišljen ko bilten za nauku, kulturu i stvaralaštvo, pa su tako u prvim brojevima najviše bili zastupljeni bunjevački pisnici i književnici. S godinama, časopis je počo da izlazi u sve većem obimu, s različitim temama koje su od velikog značaja za bunjevačku zajednicu, a

Tamara Babić, urednica „Riči”, siče slavljeničku tortu

Atila Juhas

Etela Jerinkić

Suzana Kujundžić Ostojić

Ivan Sedlak

tiču se njeve kulture, istorije, književnosti, umitnosti, jezika i tradicije.

Pridsidnik Bunjevačke matice **Ivan Sedlak** se u svom govoru osvrnio na razvoj ovog dvomisečnika s ričima da triba da, izmed ostalog, pridstavi autohtonu teoriju o poriklu Bunjevaca. On je istako zanimljivost da se od samog početka, na naslovnoj strani RBM nalazi snažna misao **Ivana Antunovića** koja napominje da se ne triba stidit svog jezika.

– Zbog edukativnog karaktera koji nosi „Rič”, mi smo se na samom početku opridilili da se on besplatno dili, pa je ovaj časopis dobro prihvaćen, a naši čitaoci jedva čekaje da izađe nov broj. Da bismo proširili krug čitalaca, odnedavno smo uveli novinu, pa tako RBM ima i onlajn izdanje koje mož da se nađe na sajtu Bunjevačke matice – ističe Sedlak.

Promociji je prisustvovo pomoćnik pokrajinskog sekretara za kulturu i javno informisanje **Atila Juhas** koji je istako da zajednica koja, nuz javna glasila uspiva da izdaje i časopis koji se bavi naukom, kulturom i tradicijom, jeste jaka i ima budućnost.

– Prošle godine smo izdvojili više stotina hiljada dinara za ovaj časopis, ali je važno napomenuti da od ove godine nacionalni saveti ne odlučuju samo o tome koliko će sredstava dati svojim kulturnim udruženjima, centrima i ustanovama, nego i o tome koje časopise kako podržavaju – kazo je Juhas, te je dodo da će Pokrajina i ove godine raspisat konkurs za časopise na jezicima nacionalni manjina:

– Nadam se da ćemo na taj način biti u prilici da pomažemo kako druge manjinske časopise, tako i „Rič Bunjevačke matice”.

Nesebičnu podršku dvomisečniku pruža Grad, što je potvrdila pomoćnica gradonačelnika zadužena za kulturu, **prof. dr Etela Jerinkić**, koja je istakla da to pridstavlja dokaz da je lokalna samouprava posvećena ravnopravnosti bunjevačke nacionalne manjine sa svim ostalim građanima i manjinama u Subotici.

„Rič Bunjevačke matice” je list koji izlazi s puno volje i entuzijazma, al s malo sridstava, pa je u tom smislu od Bunjevačkog savita najavljena podrška u iznalaženju značajniji sridstava za dalje izdavanje ovog dvomisečnika.

– Ovo je Bunjevačka matica, matica u koju triba svi da se slijemo. Na taj način imamo svoju prošlost, a možmo imat i svoju budućnost. Zdravo je važan sadašnji trenutak, kako dilimo i šta radimo, a želja nam je da zajedničkim radom, saradnjom, učinimo da sve ono što pridstavlja Bunjevce, a to svakako čini i „Rič”, bude na jednom visokom nivou, i da se na taj način pridstavimo prvo sebi, pa i svima ostalima koji su zainteresovani za nas – istakla je u svom govoru pridsidnica BNS-a **mr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Svečanu promociju su uveličali pridsidnik Skupštine Grada **Ilija Maravić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a **Mirko Bajić**, članovi Savita, ko i gosti iz brojni udruženja i institucija.

Budući da se izlazak stotog broja „Riči bunjevačke matice” poklopio s obilužavanjom Dana žena, sve prisutne pripadnice lipšeg pola su tim povodom na poklon dobile cviće od pridstavnika Bunjevačke matice.

V. K.

ODRŽANA SKUPŠTINA BUNJEVAČKOG KULTURNOG CENTRA „BAJMOK”

Obilužili deset godina rada

Dobitnici najvridniji priznanja prilikom obilužavanja deset godina BKC „Bajmok”

Kako smo to već i navikli, sridinom marta, oko Svetog Jose, vrime je kad u Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok” organizuju redovnu godišnju Skupštinu. Deseta, jubilarna, imala je dva dila, u prvom se radilo, ko i svaki put, a drugi dio je bio posvećen rezimeu protekli deset godina. Tom prilikom su i podiljena priznanja najvridnijim članovima.

Branko Pokornić, pridsidnik BKC „Bajmok”, podno je Skupštini izvištaj o radu u 2014. godini, al i plan rada u tekućoj. Iz podnetog se jasno moglo vidit da u BKC „Bajmok” ne odustaju od namire da vridnim radom čuvaju bunjevačko nasliđe u Bajmoku.

Kroz svoj desetogodišnji rad BKC „Bajmok” se već pripoznaje po festivalu „Dani bunjevačke kulture”, kako kroz promociju dokumentarni filmova o značajnim ličnostima – Bunjevcima, tako i kroz nigovanje tradicionalni bunjevački ila. Rado se prate i običaji za Uskrs, odnosno polivači za Vodeni poneđiljak, a tu su i čuvena druženja, „Bal za Svetu Katu”, „Bajmočko bunjevačko prelo”...

PLAKETE I DIPLOME

Posli radnog dila, uslidio je i svečani, a centralni dio bila je dodila plaketa i diploma svima onima koji su u protekloj deceniji bili važan dio BKC „Bajmok”.

Posebnu plaketu iz ruku mr Kujundžić Ostojić primio je Branko Pokornić, a potom je pridsidnik BKC „Bajmok” plakete uručio Josi Zvekanu, Katici Marganić, Magdi Benčik Badić i Bežiki Kišpal. Zafalnice su zaslužili Liza Vuković, Stevo Bešlić, Rozika Bešlić, Pere Benčik, Kata Zvekan, Suzana Pokornić, Joška Urban, Marija Pokornić, Radoljub Miloradović, Ruža Lazić, Kata Kumer, Anđela Urban, Svetlana Mormer, Zlata Lenđel, Ivan Beretić i Ivan Lazić, a posthumno je priznanje dodiljeno Josi Kumeru.

U ime nagrađeni prisutnima se obratila Katica Marganić, koja je istakla veliko zadovoljstvo što je bila dio BKC „Bajmok” protekli deset godina, al je iznela i da je raspoložena da, spram svog zdravstvenog stanja, i dalje prinosi svoja iskustva na mlađe generacije.

– Naše želje za naredni deset godina su velike, a vidićemo koje ćemo uspit realizovat. Naša orijentacija biće, prija svega, na radu s mladima. Jer, mi smo mnogo tog naučili od naši stari, a sada je na nama da bunjevačku kulturu i običaje prinesemo na nove generacije. Dolaze mladi ljudi, koji su u koraku sa današnjom tehnologijem, a taj zamah ne smimo propuštit. Jasno je da u opštoj krizi ima sve manje novaca za projekte vezane za kulturu. Upravo zato ćemo morat, sviđalo se to kome el ne, da se udružujemo, da zajedno realizujemo ozbiljne projekte u kojima će interesa imat cila bunjevačka zajednica. Moramo obratit pažnju na one projekte koji su važni za zajednicu, al i one kroz čiji se rad mogu kreirat radionice, možda i mala preduzeća iz koji će se moć finansirat dalje aktivnosti – ističe Pokornić, a potom naglašava:

– Moramo tako raditi da se i posli naredni deset godina možemo pofalit da smo opstali, al i da smo napridovali, da je na ovim temeljima postavljena zgrada od više spratova.

SVAKOM JOSI POKLON

Kako je BKC „Bajmok” osnovan 19. marta 2005. godine, na Svetog Josu, onda je posto običaj da se na godišnjoj skupštini simbolično darivaju svi članovi koji nose to ime.

Prisutne članove Skupštine BKC „Bajmok” pozdravili su i **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Bunjevačkog nacionalnog savita, i **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a, koji su tom prilikom čestitali članovima BKC „Bajmok” na uspišnom trajanju već deset godina, te pofalili ovaj kulturni centar i naveli ga ko primer dobrog rada u bunjevačkoj zajednici.

OBILUŽEN 8. MART

Ni ove godine BKC „Bajmok” nije zaboravio svoje članice. Naime, njima je još ranije, povodom Dana žena, Upravni odbor Centra poklonio cviće.

U svom divanu o BKC „Bajmok” Pokornić je potom posebno istako da je prid svima velik poso da se postojeće aktivnosti zadrže, al i da se napravi ozbiljan pomak po pitanju članstva.

– Trenutno imamo 87 članova, od toga je 45 aktivno. Ako pogledamo poslidnji popis iz 2011. godine, vidimo da ima 1.137 Bunjevaca. Kada to znamo, onda je broj naši članova mali. Zašto se Bunjevci slabo prihvaćaju poslova kad je u pitanju očuvanje kulturnog identiteta je složeno i ozbiljno pitanje, na čemu se ozbiljno mora poradit. Mora se što veći broj uključit, ne samo u rad Centra, neg u sve ono što opisuje Bunjevce. Ako tako ne uradimo, vrimenom ćemo nestat! **N. S.**

ODRŽANA GODIŠNJA SKUPŠTINA BUNJEVAČKE MATICE

Čekaje dvadeseti rođendan

U Bunjevačkoj matici je održana redovna godišnja Skupština, a bila je to prilika da se rezimira učinjeno u prošloj godini, al i da se iznesu planovi za 2015. godinu.

Kako je to istako **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, rad se mož podilit u više cilina. Posebna pažnja se posvećiva izdavaštvu, izložbama i kolonijama, te tradicionalnom projektu „Večeri utorkom" koji traje tokom cile godine.

– Ove godine smo realizovali obiman i raznovrsan program kulturni aktivnosti, značajni u očuvanju i razvoju bunjevačkog nacionalnog identiteta. Značajno misto zauzimali su tradicionalni projekti iz programa „Večeri utorkom", u okviru koji su održane 23 raznovrsne manifestacije posvećene istoriji našeg naroda, običajima, muzici, tradiciji, likovnom stvaralaštvu, književnosti i multikulturalnoj saradnji – divani Sedlak, pa nastavlja:

– Bili smo aktivni i na polju izdavačke dilatnosti, izdali smo knjige „Tragovi vrimena" Stipana Šarčevića, „Talovanje" Kate Kuntić, „Rastanak sa starim salašom" Tomislava Kopunovića, „Misec nad tornjom" Geze Babijanovića, i zbornik radova „Bunjevačka lipa rič". Uz to smo bili i suizdavači „Bunjevačkog kalendara" zajedno sa Bunjevačkim kulturnim centrom iz Subotice.

Članovi Bunjevačke matice usvojili izvištaje o radu u 2014., al i planove za 2015. godinu

U sferu izdavaštva upada i rad na dvomisečniku za nauku, kulturu i stvaralaštvo „Rič Bunjevačke matice", a informisanje smo razvijali i kroz rad na internet sajtu, di je napravljen pomak i u vizuelnom izgledu i u broju positilaca. Rad Bunjevačke matice se ogledo i kroz obilužavanje jubileja. Tako je obiluženo 200 godina od rođenja velikog naučnika **Josipa Pančića**, 100 godina od početka Prvog svitskog rata, a istorijske tribine su bile posvećene i gradonačelniku **Lazi Mamužiću**, familiji **Antunović**.

Pažnja je bila posvećena i radu s mladima, kroz projekat „Bunjevačka lipa rič".

– Na prošlogodišnjem konkursu bilo je prijavljeno 80 radova, a najbolji su nagrađeni u više kategorija. Održana je i promocija najbolji, sprovedene su literarne, recitatorske i likovne, a sve je to skupljeno u izdavanje sedmog „Zbornika Bunjevačka lipa rič". Nosilac projekta je Mirjana Savanov, zajedno sa Norom Evetović, te Ružom Josić i Nelom Ivić koje nose rad u radionicama, a svi zajedno su zaslužni za širenje i razvijanje osvojne ideje projekta.

Tokom 2014. godine održana je druga slikarska kolonija na salašu **Milana Uzelca**, a Bunjevačka matica bila je domaćin izložbe **Sonje Boruš**, te izložbe slika od slame **Ivane Dulić,** u okviru proslave „Dana Dužijance". Proslavljen je i devetnaesti rođendan Bunjevačke matice, a kraj godine bio je posvećen tradicionalnom koncertu **Tamare Babić** u Gradskoj kući. Vrime oko Božića ulipšano je izložbom sveti slika, al i božićnjaka.

Sedlak je, izmed ostalo, kazo da su godinu obilužili rad i velik entuzijazamn, al i skroman budžet u odnosu na sprovedene programe. U 2015. godini planira se niz događanja, al i nastavak borbe za što bolji položaj Bunjevaca.

ZNAČAJNA POSITA

– Bili smo posebno počastvovani positom tad prvog podpridsidnika Vlade, sad premijera Republike Srbije, Aleksandra Vučića. On je tad potvrdio da će se država angažovat da se u najskorije vrime riše otvorena pitanja koja se odnose na standardizaciju jezika, formiranje Zavoda za kulturu, daljeg razvoja obrazovanja i informisanje kroz sistemsko rišenje statusa Bunjevačke matice. Ova posita je od neprocinjivog značaja, pogotovo sad, jel posli izbora za Nacionalni savit većinu čine oni koji nisu naklonjeni nevladinom sektoru i koji imaju ambicije da uniformišu kulturnu i društvenu scenu med Bunjevcima – ističe Sedlak.

NOVI ODBOR

U proteklom periodu u Bunjevačkoj matici osnovan je novi odbor – Odbor za likovno stvaralaštvo, na čijem čelu se nalazi profesorica likovnog i akademska slikarka Nora Evetović.

– Bunjevačka matica će se i dalje zalagat da se njezin status reii na sistemski način na nivou države kao što su statusi svi matica slovenski naroda u matičnim državama. Nastavićemo i da razvijamo saradnju sa Bunjevačkim nacionalnim savitom, ko krovnom institucijom bunjevačke kulturne autonomije i svim našim udruženjima na ostvarivanju i realizaciji pitanja koja se odnose na očuvanje nacionalnog identiteta našeg naroda. Med prioritetima zajedničkog rada su standardizacija jezika, naučna istraživanja iz istorije, etnologije i kulture – dodo je Sedlak.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MART

Šta će bit s državnim zemljištom?

Suprotno očekivanjima, odbornici nisu usvojili Odluku o oglašavanju ništavnom Odluke kojom je ustupljeno na korišćenje državno poljoprivredno zemljište institucijama, crkvama i virskim zajednicama

Na 28. sidnici Skupštine grada, koja je održana u ponediljak, 2. marta, usvojeno je 37 tačaka dnevnog reda. Odbornici nisu usvojili Odluku o oglašavanju ništavom Odluke iz 2007. godine kojom je ustupljeno na korišćenje 700 hektara poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini institucijama, crkvama i virskim zajednicama. Apelacioni sud u Novom Sadu nedavno je dono prisudu da se sva zemlja koja je u državnom vlasništvu uključi u godišnji Program zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, međutim, za donošenje ove odluke je glasalo samo sedam odbornika, 20 je bilo protiv, dok je uzdržano bilo nji 23.

Na Skupštini je s 33 glasa za i 11 protiv usvojeno Rišenje o davanju saglasnosti na zaključivanje Sporazuma o upravljanju i korišćenju zgrade Sinagoge u Subotici izmed grada Subotice, Jevrejske opštine Subotica i Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine. Oko ove tačke se povelo najviše polemike, budući da će Sinagogom ubuduće upravljat Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine koji ovo pravo mož koristit na neodređeno vrime, a najmanje 99 godina, bez naknade. To je izazvalo veliko protivljenje opozicije, koja je ovaki pridlog nazvala skandaloznim.

Odbornici su na sidnici za direktora JKP „Dimničar“ imenovali **Predraga Mastilovića**, ko direktor Javnog preduzeća „Palić-Ludaš“ imenovan **Ferenc Marton**, dok je za vršioca dužnosti direktora Zavoda za urbanizam imenovana **Timea Tripolski**. Usvojena su i rišenja o imenovanju direktora Apoteke Subotica i direktora Dičijeg pozorišta Subotica. Za direktora Apoteke je imenovana **Violeta Sloboda**, a za direktora Dičijeg pozorišta **Marta Aroksalaši Stamenković**.

S dnevnog reda su skinute dvi tačke: donošenje Rišenja o imenovanju direktora JKP „Suboticagas“ i donošenje Rešenja o imenovanju direktora JKP „Subotička toplana”.

Skupština grada je dala saglasnost na programe poslovanja 15 javni i javno komunalni preduzeća.

Doneta odluka o formiranju Ženske odborničke mreže Skupštine grada Subotice

Na zajedničkoj sidnici Savita za ravnopravnost polova Skupštine grada Subotice i Odbora za ravnopravnost polova Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine koja je održana u sridu, 4. marta, u Plavoj sali Gradske kuće, doneta je odluka o formiranju Ženske odborničke mreže Skupštine grada Subotice na osnovu inicijative koju su potpisale i podržale sve odbornice u aktuelnom sazivu gradske Skupštine.

Prema ričima zaminice pridsidnice Savita **Đenđi Seleši**, odbornice će ko neformalna grupa radit zajednički na efikasnijem i bržem ostvarivanju načela i ciljova koji su garant odborničke demokratije, vladavine prava i ljudski sloboda. Ona je dodala da će u ostvarivanju programski načela i ciljova odbornice koristit demokratska, nenasilna, parlamentarna i vanparlamentarna sridstva, kojima neće ugrožavat rad svoji politički opcija.

Od 67 članova lokalnog parlamenta, 23 su odbornice, a sve one su potpisale saglasnost za formiranje mreže.

Povezivanje lokalni samouprava kroz integrisanju proizvodnju rane

Na Otvorenom univerzitetu je u čevrtak, 5. marta, održan sastanak Međuopštinske radne grupe za pripremu regionalnog projekta Integrisane proizvodnje rane, koji ima za cilj povezivanje lokalni samouprava, radi uspostavljanja sistema kojim će se podržat podizanje konkurentnosti i proizvodnja rane.

Direktor Regionalne razvojne agencije „Panonreg” **Branislav Malagurski** je kazo da je zadatak nedavno formirane radne grupe,

Imenovani direktori „Toplane” i „Suboticagasa”

U subotu, 28. marta, održana je 5. vanredna sidnica Skupštine grada Subotice na kojoj su usvojene sve tri tačke dnevnog reda. Odbornici su imenovali na mandatni period od četri godine, ko direktora JKP „Suboticagas” **Dragana Božinovića**, a ko direktora JKP „Subotička toplana“ **Dervu Ahmetovića**. Tokom izglasavanja ove dvi tačke došlo je do vidne podile unutar odborničke grupe SPS – PUPS, budući da njima, po koalicionom dogovoru, pripadaje ingerencije u ova dva preduzeća. Naime, za kandidate Božinovića i Ahmetovića su glasali odbornici **Duško Stipanović, Predrag Bobić, Nataša Murišić** i **Siniša Skenderović**, dok su protiv bili **Tamara Zagorac Mešter** i **Branko Pokornić**.

Zagorac Mešter je kazala da SPS ne podržava izbor kandidata, te je izrazila sumnju da je izvršeno nezakonito podešavanje uslova konkursa posli njegovog raspisivanja, dok je Stipanović tvrdio da je ispunjena kompletna zakonska procedura u izboru direktora.

Pridsidnik SBB-a **Mirko Bajić**, koji se nalazi na funkciji zaminika pridsidnika Skupštine, je za skupštinskom govornicom izno svoj stav na ovu temu. On je kazo da je, za razliku od prithodnog saziva, ova skupštinska većina u Subotici pratila odredbe zakona kad je rič o izboru direktora javni preduzeća, al je dodo da se to tribalo još prija uradit. Bajić je naglasio da ko pridsidnik SBB-a, ne mož dopuštit da se direktori biraje po političkim linijama, jel je zbog unutrašnji nesporazuma SPS-a, bilo pokušaja da se postave druga lica, i to po nalogu partije.

Odbornici su, posli kraće rasprave, doneli Odluku i o izminama Odluke o modelu, metodu i mirama za pripremu i rasterećenje subjekta privatizacije Javnog preduzeća „Radio Subotica“. Skupština je pridložila da početna vridnost kapitala koji će bit ponuđen na prodaju, kad bude raspisan javni poziv, iznosi nepuna dva i po miliona dinara. Odluka o utvrđenoj početnoj cini Radio Subotice biće dostavljena Agenciji za privatizaciju.

V. K.

koju nuz subotičku, čini još sedam lokalni samouprava sa severa Vojvodine, da pripremi projekat regionalnog karaktera di bi se integrisali svi planovi za poboljšanje uslova proizvodnje rane, posebno voća i povrća. Priko IPA II programa, za realizaciju će bit zatraženo više miliona evra iz fondova Evropske unije.

Najavljena rekonstrukcija katedrale Svete Terezije Avilske

Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** i pridsidnik Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine **Jene Hajnal** su u petak, 6. marta, zaključili Sporazum o prvoj fazi rekonstrukcije i restauracije Katedrale svete Terezije Avilske u Subotici. Sporazumom je Grad odobrio da Nacionalni savit i katolička Biskupija zajednički priuzimu na sebe dalje poslove oko obnove Katedrale.

Katedrala svete Terezije Avilske je poslidnji put obnovljena prija više od tri decenije, a s obzirom na to da su se na pročelju objekta pojavile ozbiljne pukotine, prija godinu dana je formirana radna grupa sa zadatkom da sagleda potribe i mogućnosti koje se odnose na rekonstrukciju i restauraciju Katedrale, da pripravi tehničku dokumentaciju i definiše projektni zadatak.

Vlada Mađarske je za prvu fazu rekonstrukcije i restauracije Katedrale svete Terezije Savitu mađarske nacionalne manjine odobrila više od 65 miliona dinara.

Nastavlja se dobra saradnja Grada i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje

Delegacija Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice je u petak, 13. marta, positila Suboticu, te je tom prilikom obašla pet sridnji škula i dvi mesne uzajednice, a takođe je upriličen i sastanak s gradonačelnikom **Jeneom Maglaijom**. Cilj radne posite je nastavak saradnje i njezino dalje jačanje u oblasti obrazovanja, službene upotribe jezika i pisma, ko i informisanje pridstavnika Grada o načinima na koji Sekretarijat, u okviru svoji nadležnosti, mož da pruži podršku crkvama i virskim zajednicama, nevladinim organizacijama nacionalni manjina, nacionalni zajednica i obrazovnim ustanovama koje imaje sedište na teritoriji subotičke opštine.

Pomoćnica pokrajinskog sekretara za obrazovanje **Ildiko Šnajder Šara** je tom prilikom istakla dobru saradnju Sekretarijata i Subotice. Ona je dodala da je tokom prošle godine Grad uspišno konkuriso na konkursima koji su vezani za institucije, ustanove i organizacije, te je na taj način Sekretarijat podržo odriđene projekte s ukupno 26 miliona dinara.

Prema ričima gradonačelnika, subotičkim sridnjim škulama, koje su u prošloj godini učestvovale na konkursima Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, odobrena su značajna sridstva za nabavku opreme. On je kazo da će i u ovoj škulskoj godini subotičke sridnje škule moć da konkurišu za opremu koja njim je potribna za izvođenje praktične nastave.

Uručena najveća donacija dičijem odiljenju subotičke Opšte bolnice

Rotari klub Subotica je doniro Odiljenju pedijatrije Opšte bolnice Subotica dijagnostičku opremu u vridnosti od 66.000 dolara, pa su tim povodom u subotu, 14. marta, ovu ustanovu positili pridstavnici nikoliko Rotari klubova iz Srbije i Italije.

Donirana oprema obuhvata kolor dopler ultrazvuk s pripadajućim sondama za dijagnostiku kod dice i adolescenata, ECG monitor, spirometar i monitor životni funkcija pacijenata.

Ova oprema je nabavljena zafaljujuć projektu „Briga za dicu" Rotari kluba Subotica i značajno će da podigne nivo kvaliteta zdravstveni usluga koje se pružaje na dičijem odiljenju.

Prija ove donacije, Rotari klub Subotica je pomogo da se opremi igraonica za hospitalizovanu dicu, da se rekonstruišu četri sanitarna čvora, a takođe je doniro i jedan inkubator.

Godišnje se na odiljenju pedijatrije hospitalizuje 1.500 pacijenata, a uradi se i oko deset iljada prigleda. Poslidnji put je nova medicinska oprema za dijagnostiku na Dičijem odiljenju Opšte bolnice u Subotici kupljena 1972. godine.

Smanjen broj nezaposleni na evidenciji

Tokom prva dva miseca ove godine u Subotici je smanjen broj nezaposleni na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje. Prema podacima subotičke filijale ove službe, u Severnobačkom okrugu je evidentirano 15.525 nezaposleni lica, a od tog broja je u Subotici trenutno 10.158 nezaposleni. Kad se ovi brojevi uporide s podacima iz 2014. godine u istom periodu, broj nezaposleni u SBO se smanjio za više od 2.400 lica.

U januaru i februaru ove godine, priko subotičke filijale Nacionalne službe za zapošljavanje poso je pronašlo 724 radno sposobni lica i 15 osoba invaliditetom, dok je u istom periodu lane zaposleno 514 lica.

Trenutno najtraženija zanimanja su trgovci, nigovatelji, medicinske sestre, šivači i komercijalisti, a u subotičkoj filijali Nacionalne službe za zapošljavanje ističu nije zabilužen porast u broju novopriavljeni na evidenciji, budući da velik broj oni osoba koje ostanu brez posla, novo zaposlenje traže u nekoj od kompanija u Privrednoj zoni u Malom Bajmoku.

Kako je najavljeno iz NSZ u Subotici, 24. aprila biće održan Sajam zapošljavanja, pa će i na taj način odriđen broj lica bit u mogućnosti da pronađe poso.

V. K.

Sunčana jesen života u zavičaju

Matica useljenika i povratnika Srbije izdala je vodič kroz Suboticu i okolinu pod nazivom „Sunčana jesen života u zavičaju". Knjiga pridstavlja dio kampanje da se organizovanom akcijom pozovu svi iseljenici da starost provedu mirno i bezbrižno u svojoj otadžbini – kazo je pridsidnik Matice useljenika i povratnika Srbije **Blaško Gabrić.**

– Dobio sam ideju da napravimo organizaciju koja će pomoć ljudima koji se vraćaje u svoj zavičaj. Posvetio sam se ovoj knjigi i imam oko sebe volontere koji su mi puno pomagali. Smatram da je sramota za državu i naš grad da Matica useljenika bude grupa građana, ovo triba da bude gradska, pokrajinska, republička institucija. Mi imamo priko 300.000 penzionera, zamislite kada bi samo 10 odsto nji došlo kući i svoju penziju trošili u Srbiji – naglasio je Gabrić.

Sociolog **Ljubomir Đorđević**, autor teksta knjige „Sunčana jesen života u zavičaju", je prilikom pridstavljanja ovog vodiča novinarima kazo da je sama Matica useljenika naminjena našim bivšim gastarbajterima koji su radili po svitu, prija svega u Ameriki i Kanadi, i koji su stekli pravo na penziju. dok su bili radno aktivni, dok u Srbiji s istim penzijama mogu lipo živit. **V. K.**

U MALOJ BOSNI ODRŽANA DESETA JUBILARNA USKRŠNJA IZLOŽBA

Lipota vridna truda

Meštani Male Bosne po deseti put imali su priliku da uživaje u lipoti narodni rukotvorina na temu Uskrsa. Naime, 22. marta, u Domu kulture upriličena je jednodnevna „Uskršnja izložba" u organizaciji Udruženja građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne. Kako je izložba bila prodajnog karaktera, positioci su na vrime mogli da se pripreve za Uskrs, kad je rič o, uvik dobrodošlim dekoracijama na temu Uskrsa i nezaobalaznim šarenim jajima, a za to njim je na raspolaganju bilo priko dvi iljade eksponata od priko tridest izlagača.

Učesnici uskršnje izložbe u Maloj Bosni

Tradicija uskršnji izložbi u Maloj Bosni datira još od prija dvadesetak godina, kad su se meštani najprija okupljali u crkvi, a onda i u Domu kulture, te pripravljali eksponate koji su izlagani. U okviru programa svečanog otvaranja izložbe, jedna od začetnica ideje organizovanja izložbi, **Marija Maca Bošnjak**, zafalila se svima koji su itekako doprineli da izložbe imaju svoj kontinuitet.

– Vrime nam je zdravo brzo proletilo, al žene koji su prija 20 godina počele da rade i izlažu s nama i danas su tu. Ima ji dosta, a bez njeve pomoći, ni ova izložba ne bi bila ovaka kaka jeste – objašnjava Marija Bošnjak iz Udruženja građana „Bunjevačka vila".

Vridno je istaknit da se „Bunjevačka vila" trudi da na svakoj manifestaciji koju organizuje uključi i najmlađe, u prvom redu učenike Osnovne škule „Ivan Milutinović" iz Male Bosne koji pohađaju izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

– Uvik se rado odazovemo da dici na radionicama, koje se organizuju po škulama, pokažemo kako se to prave narodne rukotvorine u raznim tehnikama i od razni materijala. Sve što znamo prinosimo na mlađe, jel su oni jedni od čuvara naše kulture i tradicije – ističe Marija Bošnjak.

Ovog prolića bile su to radionice na kojima su se šarala jaja, pa su učenici svoje radove pokazali i na izložbi.

Marija Bošnjak

Dragan Muharem

Kako je izložba otvorena u korizmeno vrime, u kojem se približavamo trenutku Isusove patnje i smrti, al i uskrsnuća, velečasni **Dragan Muharem**, župnik crkve Prisvetog trojstva u Maloj Bosni, istako je prilikom otvaranja izložbe, da sve ono što je u životu vridno i veliko ne nastaje lako, već upravo s tušta patnje, truda i znoja. Za sve, pa tako i za eksponate na izložbi, bilo je potribno uložit vrime, trud, talenat i materijal, al i ljude koji će to pripoznat i vidit.

– Dragi prijatelji, to je Uskrs. Potruditi se, pomučiti, ali sve to ima svoju nagradu, a to je lipota koju gledamo mi koji smo došli, koji nismo učestvovali u pravljenju toga, ali se možemo diviti i zato je za sve ono vridno, potribno dati truda i napora – kazo je velečasni Muharem, koji je ujedno i proglasio izložbu otvorenom.

S. N.

TRINAJSTA USKRŠNJA IZLOŽBA U ORGANIZACIJI BKC „BAJMOK”

Uskrs u znaku šarenila i kreativnosti

Dosad najveći broj izlagača, nji 55, s više od 3.000 eksponata prikazalo najvažnije simbole Uskrsa

Bunjevački kulturni centar „Bajmok” je povodom Uskrsa u sridu, 25. marta, otvorio tradicionalnu Uskršnju izložbu, trinajstu po redu. Izložba je upriličena u prostorijama Mesne zajednice u Bajmoku, a oko 55 izlagača iz Bajmoka, Male Bosne, Tavankuta, Subotice, Stare Moravice, Palića, Radanovca i Bikova prikazalo je priko tri iljade eksponata. Med njima su bila šarena jaja, prava mala remek – dila, farbana bojama, oslikana, crtana, ukrašena slamom, vunom i šljokicama, a positioci su mogli da vide i čestitke, uskršnje kotarice, vince, ko i razne ukrase.

– Za ovogodišnju izložbu je specifično to što imamo najveći broj izlagača dosad, što znači da ova izložba prirasta u tradicionalnu, koja je pripoznata u narodu. Cilj izložbe je očuvanje tradicije i običaja, da u manifestaciji tokom naredni godina učestvuje sve više dice i mladi, te da bude još više izlagača, al i positilaca – kazala je **Marija Cvetković**, sekretar BKC „Bajmok”.

Kako su positioci Uskršnje izložbe u Bajmoku već navikli, centralno misto je zauzo astal s uskršnjim ručkom – kuvanom šunkom, divenicom, jajima i renom, ko jednim od najukusniji simbola ovog blagdana.

Mirko Bajić u ime BNS-a darivo dicu

Branko Pokornić, pridsidnik BKC „Bajmok” pozdravio goste

Žolt Bende

Igor Stakić

Etela Jerinkić

Vlado Radulović

Iz godine u godinu, dica koja u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić” pohađaje izborni predmet bunjevački govor s elementima nacionalne kulture sve više učestvuju u postavljanju same izložbe, pa je tako bilo i ovaj put. Naime, njevi kreativni radovi su izmamili osmihe na lica svi positilaca, a program koji su pripravili za otvaranje izložbe je zaslužio veliki aplauz prisutni, budući da su pridstavili svoj talenat recitovanjom uskršnji pisama, ko i čitanjom svoji želja koje su naminili uskršnjem zecu.

Izložbu je otvorila pomoćnica gradonačelnika Subotice za kulturu **prof. dr Etela Jerinkić**, koja je prisutnima poželila srićan Uskrs, a takođe je istakla značaj ovog blagdana i njegovog obilužavanja.

– Na ovoj tradicionalnoj izložbi imamo priliku da vidimo kako to Bunjevci u Bajmoku, kroz izradu umetničkih predmeta, obeležavaju jedan od najvećih hrišćanskih praznika. S obzirom na to da su u izradi ovih eksponata učestvovali i najmlađi, oni su na taj način imali šansu da učestvuju i u prenošenju tradicije i običaja, a isto tako da razviju kreativnost, inovativnost, svoju maštu i radne navike. Želim vam puno lepih trenutaka, da ih provedete za vreme ovih praznika u okviru svoje porodice, sa svojim najmilijima, te da vam tako provedeno vreme da snage da izdržite na putu istine, ljubavi i pravde – istakla je Jerinkić.

Otvaranju izložbe su prisustvovali otac pravoslavne crkve „Sveti Georgije” **Igor Stakić**, ko i velečasni **Bende Žolt**, iz bajmočke župe „Sveti Petar i Pavle” koji je u svom govoru okupljenima poručio da Uskrs triba dočekat u zajedništvu.

– Jedan od načina da pronađemo Boga jeste i u čuvanju naši običaja i jezika, zato i držimo sve ove običaje, jel to nije nešto što je zastarelo, što je bilo kadgod, nego je i danas dio nas. To dokazivaje i ova dica koja su danas izložila svoje radove, čime nose dalje naše običaje i viru.

Želju da prisustvuje ovogodišnjoj Uskršnjoj izložbi u Bajmoku izrazio je savitnik u Kancelariji za ljudska i manjinska prava **Vlado Radulović**, koji nije krio pozitivne utiske.

– Ovaj praznik mnogo znači kako za bunjevačku nacionalnu manjinu, tako i za sve ostale zajednice koje ga obeležavaju. Smatram da je velika prednost Subotice što ima ova mala mesta koja su deo gradskog jezgra, i koja na ovaj način obeležavaju najradosniji hrišćanski praznik. Verujem da su deca koja su bila deo ovog programa budućnost bunjevačkog naroda, koji treba da živi u suživotu sa većinskim narodom – kazo je Radulović.

Budući da su bajmočki mališani ulipšali program otvaranja Uskršnje izložbe, domaćin, BKC „Bajmok”, al i Bunjevački nacionalni savit, za nji su pripravili lipe poklone, koje njim je, prid kraj svečanog programa, uručio pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a **Mirko Bajić**.

Ovogodišnju Uskršnju izložbu, koja je bila prodajnog karaktera su, nuz velik broj izlagača, podržali i Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informisanje, Grad Subotica, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine i Mesna zajednica „Bajmok”.

V. K.

U IŠČEKIVANJU USKRŠNJE RADOSTI

Lemeška uskršnja izložba

U organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci" iz Svetozara Miletića – Lemeša, u četvrtak, 26. marta u prostoru Mesne zajednice, pripravita je II Uskršnja izložba šareni jaja, ručni radova, kreativni aranžmana i rukotvorina na temu Uskrsa.

„Lemeški Bunjevci" su ovom izložbom okupili umitnice iz Svetozara Miletića, Subotice i Sombora. Svoje maštovite radove prikazali su: **Kata Karakaš, Silvija Nađ Gospić, Ripli Litvai Katica, Željko Zelić, Stipan Budimčević** – iz Svetozar Miletića, **Kata Kuntić** iz Subotice, **Ljiljana Radusin, Vesna Stević, Jolanka Ivanić, Kata Džeba** iz Sombora te pridstavnice umitničke sekcije UG „Bunjevačko kolo" – **Ilonka Bogišić, Vesna Vuković** i **Nevena Domić**.

Svojim prisustvom, otvaranje izložbe su uveličali pridstavnici Bunjevačkog nacionalnog savita i Regionalne kancelarije u Somboru, seoske Mesne zajednice, svećenik lemeške crkve Male Gospe **Egedi Antal**, pridškulska ustanova „Cica-Maca" iz Svetozara Miletića, te članovi i prijatelji Udruženja iz Lemeša i Sombora.

Stipan Budimčević, pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci"

Učesnike programa je najprija pozdravio pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci" **Stipan Budimčević** izražavajuć zadovoljstvo i zafalnost učesnicima i positiocima izložbe, a potom se prigodnim tekstovima o Korizmi, Cvitnoj nedilji i Uskrsu, obratio **Željko Zelić**, potpridsidnik Udruženja. O simboliki uskšnjeg jajeta, tradiciji ukrašavanja i darivanja uskršnji jaja divanila je **Ružica Parčetić**. Prigodan muzički program pripravila je vokalno instumentalna grupa „Muzika Viva" pod stručnim rukovodstvom **Ite Topić** i najmlađa učesnica programa **Isidora Gospić** na klaviru iz Svetozara Miletića, učenica Muzičke škule „Petar Konjović"iz Sombora.

S obzirom na to da je izložba pripravita uoči Cvitne nedilje, nuz prigodan koktel, positiocima i gostima je simbolično darivan stručak cica-mace.

R. P.

ODRŽANA ČETRNAJSTA USKRŠNJA IZLOŽBA KUD-A „BUNJEVKA"

Uskršnja jaja ko vrhunska umitnička dila

„Bunjevka" od 2000. godine uspišno organizuje uskršnju izložbu, a tokom godina je tušta osoba koje su počele ko amateri izgradila u vrhunske majstore u stvaranju umitnički ručni radova

Povodom uskršnji praznika, a u okviru projekta „Čuvari bunjevačke tradicije", KUD „Bunjevka" je u petak, 27. marta, u svojim prostorijama svečano otvorilo XIV Uskršnju izložbu narodni rukotvorina.

Na ovogodišnjoj izložbi je svoje radove pridstavilo sedamnajst pojedinačni izlagača i osam kolektivni, a med njevim eksponatima su priovladavala šarena uskršnja jaja izrađena u jedinstvenim tehnikama. Positioci su takođe imali prilike da vide i brojne umitničke ručne radove ko i uskršnje aranžmane, koji su izazivali divljenje svakog posmatrača.

Pridsidnica KUD-a „Bunjevka" **Kata Kuntić** smatra da ova izložba

pridstavlja dobru priliku da se izlože najlipša jaja koja su članice „Bunjevke" napravile.

RADOVI OSNOVACA ULIPŠALI IZLOŽBU

Osnovne škule koje su doprinele da izložba bude još lipša i šarenija su „Sonja Marinković", „Ivan Milutinović", „Jovan Jovanović Zmaj", „Sečenji Ištvan", „Sveti Sava", „Matko Vuković" i „Majšanski put" iz Subotice, ko i „Matija Gubec" iz Tavankuta.

Gosti na svečanom otvaranju izložbe u KUD „Bunjevka"

– Kod Bunjevaca se šaranje uskršnji jaja uvik drukčije doživljavalo, jel smo svi učeni da se šareno jaje triba poklonit dragoj osobi. Naša jaja nisu ko kadgod, prija se šaralo u lukovini, s prirodnim bojama, nije se toliko vrimena i truda posvećivalo detaljima, međutim, danas su ideje daleko veće, lipše, ljudi su zdravo kreativni, pa su i sama jaja jako lipa, izuzetno kvalitetna i skupocina. Upravo zbog tog triba da sačuvamo tu našu tradiciju da se najlipša uskršnja jaja poklanjaje dragim osobama – divani pridsidnica „Bunjevke".

Ove godine je Uskršnja izložba po prvi put pridstavila maštovite radove dice koja uče bunjevački govor s elementima nacionalne kulture. Ideja za to je potekla od Bunjevačkog nacionalnog savita, odnosno Odbora za obrazovanje, koji je osmislio da osam osnovni škula da svoj doprinos ovogodišnjoj izložbi. Tako su i najmlađi imali svoj kutak, di su šarenim jajima, čestitkama, ukrasima i crtežima s motivima Uskrsa pridočili šta za nji znači ovaj blagdan.

Da izložba prođe u svečanoj atmosferi, pobrinile su se svojim recitovanjom uskršnji pisama najmlađe članice KUD-a „Bunjevka" **Jovana** i **Jelena Francisković**, koje su od okupljeni izmamile velik aplauz.

Po prvi put je na tradicionalnoj Uskršnjoj izložbi svoje radove prikazala i **Snežana Prćić**, koja je istakla da su ručni radovi najbolji način izražavanja kreativnosti, a takođe pridstavljaje big od svakodnevice. Budući da je Snežanin hobi izrada ručni radova u dekupaž tehniki, ona je, nuz uskršnja jaja, izložila nikoliko dekorativni, al i praktični predmeta.

– Mnogo mi znači učešće na ovoj izložbi, jer sam svake godine u „Bunjevki" izlagala samo mali deo svojih eksponata, a ovo je prvi put da imam svoj kutak sa mnogo većim brojem izloženih radova. Lepo je što se kroz izložbu razmenjuju iskustva, a takođe izlazimo iz okvira porodičnog prostora, kad je u pitanju ukrašavanje uskršnjih jaja – kazala je ona.

Jovana i Jelena Franciković recitovale, a izložbu je otvorila Stela Bukvić

Budući da se ove godine obilužava dvisto godina od rođenja bunjevačkog priporoditelja, biskupa **Ivana Antunovića**, dio izložbe je bio posvećen njegovim razmišljanjima o priduskršnjem vrimenu, koja je zapiso još davne 1875. godine u dilu pod nazivom „Slavjan".

Odlomak iz ove knjige je čitala zaminica pridsidnice BNS–a i dugogodišnja članica „Bunjevke" **Stela Bukvić**, koja je potom i zvanično otvorila Uskršnju izložbu.

– Emotivno sam vezana za Uskršnju izložbu, jel je prva, koja je održana 2000. godine, bila jedna od moji prvi javni nastupa u „Bunjevki". Tokom spremanja te prve izložbe oduševilo me je što se tušta ljudi javilo, svi su radili ko jedan, samo zato da ta izložba izgleda što bolje i lipše. Tokom godina je svaka izložba bila lipa na svoj način, al smo s velikog prostora i tušta izlagača prišli na manji prostor, na tananije, detaljnije izražavanje talenta i lipšu postavku – kazala je prilikom otvaranje izložbe Stela Bukvić, te je posebno istakla neverovatne radove članice „Bunjevke" **Ane Petrov**, koja svake godine pokaže štogod novo i jedinstveno od svog talenta.

Posli zvaničnog otvaranja, okupljeni positioci su imali prilike da uživaje u pravim remek–dilima, ko i da izaberu ono najlipše za sebe.

Uskršnjoj izložbi su prisustvovali brojni gosti, članovi BNS–a, bunjevački udruženja i društava.

V. K.

PRIKAZ KNJIGE

„Bačka kroz vekove – slojevi kultura Bačke”

Nedavno je izašla iz štampe najnovija knjiga Vukove zadužbine iz Beograda, u ediciji Sinteze br. 4. Uredili su je **dr Miodrag Matički** i akademik **Vidojko Jović**, a knjiga nosi naslov „Bačka kroz vekove – slojevi kultura Bačke”. U ovoj značajnoj ediciji Vukove zadužbine iz Beograda do sad su izašle slideće knjige: „Staro srpsko rudarstvo”, 2002, „Srem kroz vekove”, 2007. i „Banat kroz vekove – slojevi kultura Banata”, 2010. godine.

Ove knjige pridstavljaju zbornike naučni i stručni radova na priko 1.000 stranica koje su napisali brojni saradnici (oko 40 u svakom tomu), tj. učesnici naučni skupova i eksperti u oblastima svoji istraživanja. Otud ove tri knjige, koje se odnose na cilu Vojvodinu od praistorije do danas, pridstavljaju prave leksikone jel se bave svim važnim činjenicama iz oblasti arheologije, istorije, etnologije, zdravstva, poljoprivrede, arhitekture i umitnosti, a najviše slojevima kultura različiti vrimenski perioda i naroda na tlu Bačke, Banata i Srema.

Ako samo pogledamo imena autora u ovom tomu o Bačkoj, uvirićemo se da su to najveća imena naše nauke u više naučni oblasti: **Selena Vitezović, Lidija Balj, Ljubomirka Krkljuš, Drago Njegovan, Vesna Marjanović, Radovan Mićić, Vasilije i Petar Krestić, Draško Rađep, Dejan Mikavica, Branko Ćurčin, Jasna Jovanov, Agneš Ozer, Jan Babiak, Branko Bešlin, Zoran Veljanović, Nikola Segedi, Jan Kišgeci, Alojz Ujes, Svetozar Boškov, Valentina Brdar, Slobodan Bjelica, Marko Maksimović, Pavle Šosberger, Nebojša Kuzmanović** i **Nevenka Bašić Palković**, autor ovog prikaza. „Prostor Vojvodine sagledavan je u ovim zbornicima veoma široko, pri čemu su političke granice bile u drugom planu, a obuhvaćeni su život i kulturna baština i svih ostalih naroda koji su tu živeli i ostavili značajan kulturološki trag: Mađara, Slovaka, Bunjevaca, Rumuna, Rusa, Jevreja, Rusina i Nemaca. Težilo se da se potvrdi i protumači ukupna slojevitost ovog regiona na kojem su se, tokom vekova, smenjivale kulture raznih naroda, a često prelamala sudbonosna zbivanja evropske istorije. U istoriji srpskog naroda, posebno kada je reč o letopisu kulturnog života, Vojvodina ima posebno značajno mesto” – s pravom navodi dr Miodrag Matički, jedan od urednika i recenzenata knjige.

Ovaj bogato ilustovani zbornik radova pridstavlja još jedno kapitalno izdanje Vukove zadužbine koja je osnovana 1987. u Beogradu ko nevladina samostalna ustanova koja se bavi svim oblastima narodnog života i stvaralaštva. Ona nigue trajne vridnosti dila Vuka Stefanovića Karadžića i čitave njegove zaostavštine. Izdaje svoj list Zadužbina, kalendar zabavnik Danicu i Danicu za mlade i nastoji da nam prinese aktuelnost Vukovih poruka i danas. Znamo takođe da se i Vuk Karadžić u manjoj miri bavio Bunjevcima u svojim dilima, a bunjevački listovi i kalendari u XIX viku donose visti o njemu i njegovim knjigama. Zato je sa Vukovom zadužbinom uspostavljena vrlo korisna saradnja 2012. godine u Gradskom muzeju Subotica, kod pripreme izložbe o Vukovim jubilejima.

Radovi objavljeni u zborniku „Bačka kroz vekove” (2014.) najprija su u skraćenoj verziji saopšteni na naučnom skupu u Bačkoj Palanki, 2012. Naučni skup je organizovala Vukova zadužbina i opština Bačka Palanka. Rasprave su se vodile u dvi sekcije: u prvoj su teme bile vezane za praistoriju, antički i sridnjovikovni period u Bačkoj, za pravno–politički status Bačke u periodu od XVIII do XX vika, za izdavaštvo, pozorišni život, muzeje i biblioteke u Bačkoj, a u drugoj sekciji razgovaralo se o kulturnoj istoriji naroda na tlu Bačke (o Bunjevcima, Mađarima, Rusinima, Slovacima itd.), ko i o manastirima u Bačkoj, škulstvu, umitnosti, arhitekturi, medicini, poljoprivredi. Oko ovi tema su se pored priznati srpski naučnika okupili i drugi naučni dilatnici iz muzeja, biblioteka, pedagoški ustanova sa područja cile Bačke i to je dovelo do više desetina zanimljivi radova. Time je ostvaren cilj da se svojevrsnom sintezom i timskim radom osvitle slojevi kultura u Bačkoj, toj važnoj regiji koja ima značaj kako za srpsku tako i za višenacionalnu kulturu.

Bila je velika čast bit pozvan i učestvovat u ovom naučnom skupu sa temom „Bunjevci u Bačkoj – pregled kulturne istorije”, koji je 2014. objavljen u zborniku radova. Moj rad zbog ograničenog broja raspoloživi stranica pridstavlja kraći prigled kulturne istorije Bunjevaca od prvog spomina našeg imena u Bačkoj (i prvi seoba i teorija o poriklu Bunjevaca), priko podataka o prvim knjigama i nacionalnom priporodu u XIX viku, do razvoja škulstva, institucija kulture i moderne kulture i umitnosti. Naravno, dati su i savrimeni procesi, problemi i dešavanja u kulturi kod Bunjevaca u Bačkoj i pridlozi za njeva rišenja. Uz rad je data relevantna literatura, a cio zbornik ima Registar lični imena i bogate ilustracije. Priporučujem ga svim čitaocima „Bunjevački novina” ko korisno, zanimljivo i naučno potkripljeno štivo.

N. B. P.

ODRŽAN KONCERT MLADI MUZIČARA SRIDNJI MUZIČKI ŠKULA IZ SUBOTICE I SOMBORA

Muzika gradi prijateljstva

U somborskom Narodnom pozorištu, 5. marta odžan je koncert „Muzika gradi prijateljstva", autora **Marka Parčetića**, maturanta Sridnje muzičke škule u Subotici.

–Vođen sam idejom da spojim naša dva lipa grada – Suboticu i Sombor. Suboticu, jel ode upravo završavam svoje sridnjoškulsko obrazovanje u Muzičkoj škulu u klasi tambure, a Sombor ko moj rodni grad, di sam završio Nižu muzičku škulu.

Ko mladi tamburaš Marko je nizo lipe rezultate još u Nižoj muzičkoj škuli – ko član škulskog tamburaškog orkestra i ko solista, radi čeg uvik ističe zafalnost svojem nastavniku **Đuri Parčetiću**, kako za strogost i disciplinu, tako i za veliko strpljenje koje je iskazo naspram generacija mladi somborski tamburaša.

– Muzika je u moj život dovela brojne muzičare, sjajne drugare, povela na mnoga putovanja sa koji sam pono niz uspomina, nova prijateljstva. Upravo zato sam i dao ovom koncertu ime „Muzika gradi prijateljstva".

S tamburom i notama družeći se Marko je osvojio brojne nagrade.

– Najdraža priznanja su mi vezana baš za tamburu. Tako sam 2012. godine steko zvanje laureata na takmičenju pod pokroviteljstvom Ministarstva nauke i prosvete RS, zajednica muzički i baletski škula, istako bi i nagradu s prošlogodišnjeg Tamburica festa u Novom Sadu, kad sam sviro s TS „Đuvegije", a osvojili smo specijalnu nagradu za doprinos nigovanju i očuvanju tamburaške muzike... Svakako i ova, za sad, poslidnja nagrada s nedavno održanog Festivala vojvođanske tambure u Kuli di sam ko nagradu za prvo misto dobio i poklon tamburu – primicu.

„Akustik bend" i Ana Parčetić (foto: M. Đurđević)

Osim sviranja, Markova interesovanja sve više iđu u pravcu komponovanja i aranžmana di se već oprobo i ostvario dobre kontakte.

– Želim ovom prilikom istaknit i sjajnu saradnju sa tekstopiscom i autorom tamburaški pisama koje su izvedene na koncertu, a za koje sam radio aranžmane – Zvonkom, Mimijem Markovinovićom. Mimi je bio moja velika podrška u pripravljanju ovog koncerta od začetka same ideje da se mladi muzičari na ovaj način pridstave somborskoj publiki, pa do finiša koncerta.

Da je ljubav prema muziki i jezik nota ono što se savršeno razumi, pokazala je mladost naša dva grada.

Muzičko veče kolažnog karaktera pokazalo je generaciju uspišni mladi muzičara, njevu muzičku širinu i obrazovanje. Na sceni Narodnog pozorišta program je najprija započo s tamburaškim orkestrom, kojim je rukovodio Marko Parčetić na bas primu, a za mikrofonom su se sminjivali mladi pivači čije pisme potpisuju ko autori Marko i Mimi. S tamburašima su pivali **Dragan Žuljević, Filip Krempatić, Tara Kasap, Anita Krempatić, Viktor Tumbas** i **Vladimir Parčetić**.

Nakon tamburaša pridstavio se „Akustik bend" **Ane Parčetić** ko vokala, a čine ga – **Denis Nikičić** iz Horgoša na gitari, **Nemanja Šutiev** iz Subotice na bubnjevima, Markovi školski drugari, **Mihajlo Parčetić**, mladi nastavnik u Muzičkoj škuli „Petar Konjović" na klavijaturama, i naravno, Marko Parčetić, al ovog puta – na bas gitari. Uslidilo je pridstavljanje „Projekt benda" koji je ko i Akustik band, sačinjen od mladi iz Subotice i Sombora – na mistu solo gitare **Denis Nikičić**, bas gitara, ovog puta – **Vladimir Parčetić**, ritam gitaru **Igor Stupin**, na bubnjevima – sjajni subotički bubnjar **Nemanja Šutiev**, a Marko ovog puta na klavijaturama.

Još jedan bend, „3a Bend", al kompletno iz IVa razreda Sridnje muzičke škule iz Subotice. Bend se okupio lanjske škulske godine kad su bili u trećem razredu i tako je dobio ime, a čine ga – **Nevena Pejčić** na klaviru i **Nina Leovac** na klavijaturama, drugari – **Danijel Loboda** na klarinetu, **Nikola Šujica** – harmonika, **Denis Nikičić** – gitara, **Mark Rekecki** – bas gitara, **Nemanja Šutijev** – bubnjevi, i **Marko Parčetić**, gitara.

Akustičare i popularnu zabavnu muziku na sceni su zaminili vrhunski subotički džezeri – „Jazzva band" – koji se može pofalit brojnim nastupima na koncertima i na festivalima, med kojima je posebno značajan nastup na najvećem srpskom džez festivalu „Nišville" i subotičkom „Jazzik" festivalu. „Jazzvu bend" čine – **Regina Zaboš** vokal, maturantkinja na odsiku džez pivanja, **Nevena Pejčić**, klavir, **Ištvan Szgoi**, trombon, **Akoš Dieneš**, bubnjevi i **Mark Rekecki**, bas. Poštovaoci dobrog džeza uživali su i oduševljeno pozdravili mlade subotičke džezere.

Za kraj koncerta na sceni pozorišta pojavila se mladost – maturanti i sridnjoškulci koji su melodijama i pozitivnom energijom ispunili više od dva sata sjajnog muziciranja. U ritmu rock'and rolla – za sve generacije zasvirali su, zapivali, đuskali, veselili se... za cure na pozornici stigle su ruže...

Pozorište puno aplauza, positioci i gosti s osmisima, roditelji s skrivenim suzama radosnicama i s ponosom na svoje mlade maturante.

Bilo je to sjajno muzičko veče u somborskom Narodnom pozorištu, za većinu – uvertira maturske večeri.

R. P.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Ako se april vedri noću, naškodiće i vinu i voću

Uproliće je bilo tušta posla, pa su čeljad rano ustajala da se sve na vrime poradi. Kočijaši su ranili i timarili konje, pa su išli na oranje, jel su se sve njive kadgod s volovima i konjima poorale. Naši su stari kazali: Bolje je svoju zemlju orat neg tuđe novce brojat. Žene su radile u baščama, sadile, kopale, plivile, dobro je bilo ako je zemlja vlažna čerez simenja i tanki klija.

Velika nedilja

Ove godine je početkom aprila Velika nedilja, u ponediljak, utorak, sridu se radilo po kući i na njivi, a na Velik četvrtak se radilo samo do tri sata, onda su se manili posla pa se ilo. Obično se kuvala kisela čorba i pekla pogača sa rogačom i orasima, koja se nije sikla nožom već se lomila. To nas sića na Isusovu poslidnju večeru sa svojim apostolima, kad je Isus lomio kruv i davo apostolima.

Kad se namiri josag išlo se pod križ molit, išli su mladi, stari i dica, pa se molila krunica i pivale svete pisme. Ako je padala kiša onda su sva čeljad kod kuće molila Put križa i krunicu na glas. Sutradan je veliki svetac i veliki god u našoj viri. U crkvi se raspremi oltar, sve se poskida s njega, oltarnik, cviće i križ, a ni zvona ne zvone do Uskrsa.

Bio je običaj da se na Velik petak ustane rano, i prija izlaska sunca izmoli sto Očenaša, a posli se išlo u crkvu el na kalvariju, a posli na groblje. Ništa se nije radilo, a strogo se postilo. A ima oni koji su sušili (ništa ne ist od izlaska do zalaska sunca). Kuvala se suparna čorba s paradičkom i napuca se fajin kokica. Tako su naši stari u molitvi i postu slavili Veliki petak.

Na spavanje se išlo ranije, al se zato u subotu rano ustajalo i pripravljalo za Uskrs. Domaćica zakuvava pletene kolače što se ilo misto kruva, kuvala se šunka, divenica, jaja i trenico se ren. Od svega se pomalo spakuje u kotaricu poslipodne, pa se nosi u crkvu na svetenje, i to se na Uskrs ručalo. Bio je običaj da se sva čeljad prid Uskrs ispovide i pričeste, da izmireni s Bogom i ljudima čista srca dočekaje Uskrs. Spremljeni su i sitni slatki kolači, a u novije vrime se prave i torte.

Divojke i dica su šarali jaja, a kadgod se šaralo u lukovini, zelenom žitu, kojikaki travama i varzilom. Bio je običaj da se svakom članu u kući kupi štogod za Uskrs. Kad je kako doteklo. Curama rađene papuče, momcima košulje, ženama cicane marame, ljudima papuče, curicama bekeš, a derancima kratke pantalone. Svaki se moro ponovit na Uskras, da ga ne bi vijo magarac, tako se kazalo.

Moglo se vidit da se sprema kaki velik događaj, svi su se niki ušvrćkali. Iz špajza se širio miris kolača, kuvanog i pečenog ila i rena, sitni slatki kolači mrišili su na limun, vaniliju i cimet. Iz čiste sobe širio se miris pomoradže, jel kadgod su se kupovale samo na Uskrs, pa su čerez tog većma i mrišile.

Na Veliku subotu se nije večeralo, pa se ranije išlo spavat. Na Uskrs se ranije ustajalo da se ruča još prid lampašom. Na astal se metne bili čaršap i porcelanski pladnjevi iz koji se ilo samo za Božić i Uskrs. Prvo se izmoli Očenaš, pa se ruča posvećeno ilo, a taj se ručak zdravo čeko posli korizmenog posta. Posli se išlo u crkvu na misu, a na podne se spremala svečana užna.

Vodeni ponediljak

Drugi dan Uskrsa je Vodeni ponediljak, a evo i zašto. Kad je Isus uskrsnio tri žene su rano očle do groba, grob je bio otvoren, a Isusa nije bilo. Vidile su dva anđela koji su kazali: „Šta tražite živog med mrtvima, ovaj Isusu je uskrsnio, iđite i javite njegovim učenicima". One su razglasivale da je Isus uskrsnio. Židovi kad su čuli to kazali su, one nisu pri sebi, pa su ji polili vodom, i čim vide tri-četri žene zajedno polivali su ji vodom da se raziđu.

A dica su čuli od svoji mama, pa su i oni divanili da je Isus uskrsnio. Židovi su dicama davali niki šareni jaja od kaki tica da se zasigraje. Taj događaj se razglasio po cilom svitu. Od to dobo je običaj da muškarci ženski svit polivaje vodom. Momci su svečano obučeni išli polivat cure šorom i po salaši na karucama. Obično je koji momak znavo svirat, pa je sviro i zapivo: „Nije majka rodila junaka ko Bunjevca takog veseljaka". Cure su momke ponudile pomorandžom, šareni jajima i zakitili cvićom iz bašče.

Taj lip običaj polivanja se sačuvo do danas, samo malo modernije. Mladi momci sad iđu polivat cure autima, a cure polivaje kolonjskom vodom i skupim parfemima. Cure ji ponude pićom, kafom i kolačima, pa ji zakite cvićom. Pa i deranci iđu polivat curice u komšiluku i drugarice iz razreda. Ta ne boj se bunjevačka nane, nikad neće nestat tvoje grane.

Prolićni poslovi

U aprilu je bilo tušta posla što je tribalo uradit, radilo se u voćnjaku i vinogradu, kresalo se i rizalo, ako se noćom vrime izvedri znalo je bit mraza, pa se kazalo: Ako se april vedri noću, naškodiće i vinu i voću. Domaćice su nasađivale kvočke, pućke, guske, patke i morkače . Virovalo se, ako se nasade ponediljkom, utorkom, četvrtkom i petkom da će bit više pivčića, ako se nasade sridom i subotom da će bit više kokica. Nasađivalo se marta miseca i aprila, a u maju se nisu nasađivale kvočke jel majuški pilići nisu valjali, bili su đengavi, kunjali su i otpadali. Ako se do maja nije dosta naleglo, nasađivalo se juna.

Poso je išo sporo jel se kadgod sve radilo s konjima i ručno. Žito se drljalo da se zemlja poravna, a ako je bilo posijano u kukuružnjak, kupile su se čukanjice da ne smetaju risaru kad stane kosit žito. Kuruzi i cincokret su se sadili pod motiku el na petu, a bilo je i drugi poslova, sijo se pivski ječam, zob, muvarika, ditelna, bikelj i sirak za stočnu ranu.

Naši prici su kadgod uzeli zavit da od Đurđeva do Miolja neće radit na njivi subotom poslipodne čerez leda, koji je znavo nanet velike štete. Tog zavita su se strogo držali, nisi mogo vidit nigdi nikog na njivi. A ako su koga slučajno vidili da radi ljudi su ga očli opomenit da se mane posla i da iđe kući. Ako triba oni će mu doć pomoć u ponediljak, kadgod su ljudi više pomagali jedni drugima jel su virovali. Pomozi drugom, pa će i tebi Bog pomoć.

Blagoslov žita

Sveti Marko je 25. aprila, on je zaštitnik zemljoradnika i usiva. Čerez velike brige za svakidašnji kruv, na svetog Marka se blagosivalo mlado zeleno žito od kojeg se koji struk donose kući i metne kod svete prilike, di stoji dok se ne donese vlat zrilog žita sa dužijance. Od Đuđeva i Markova se počela pravit proštenja po crkvama, onda je rodbina išla jedni drugima na proštenje u goste. A za mlade se pravila kola i igranke , pa su se mladi tako upoznavali, družili i zaljubaljivali. Na rode se gledalo, ako su se vratile zdravo lipog bilog perja, kazalo se da su tamo dobro živile. Ode će patit jel neće bit dobra godina. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

Prid nam je Velika nedilja kad se spominjemo najveći događaja koji su se trevili u našoj viri prija više od dvi iljade godina. Na Velik četvrtak se spominjemo Isusove poslidnje večere koju je imo sa svoji 12 apostola prija svoje smrti na križu. Tamo je Isus proglasio novu zapovid: ljubite jedni druge ko što sam i ja ljubio vas. Pa u znak te velike ljubavi Isus je opro noge svim apostolima.

Onda je očo s njima na Maslinsku goru da se moli. Juda, jedan od 12 apostola, je izdo Židovima Isusa za 30 srebrnjaka i kazo: Kojeg ja poljubim taj je, držte ga. Vojnici su ga vezali i odveli Ani, velikom svećeniku, a on ga je poslo Kajfi. A Židovi ga udarali i rugali mu se. Ujtru kad je svanilo Isusa su odveli Ponciji Pilatu da ga osudi na smrt jel noćom se nije mogla izreć smrtna kazna. Pilatova žena je kazala: Nemoj se ti mišat u krv tog pravednika, ja sam noćos imala čudno viđenje čerez njega. A i sam, Pilat je kazo da ne nalazi nikake krivice na njim da bi zaslužio smrt, pa je prid svima opro ruke.

A svit je viko raspni ga, raspni ga, njegova krv na nas i na našu dicu. Onda je Pilat prido Isusa Židovima, oni su mu na glavu metnili trnovu krunu, a na rame teški križ da nosi na misto Lubanja, što na aramejskom znači Golgota, a na latinskom jeziku Kalavarija.

Isus je pado pod teškim križom, pa su pomislili da će umrit na putu, pa su prisilili Šimuna Cirinejca da pomogne Isusu nosit križ. Za njim je išlo tušta svita i pobožni žena koje su plakale, a Isus je kazo: Ne plačite čerez mene već čerez vas i vaše dice.

Kad su Isusa razapeli na križ bila je tama po svoj zemlji, a umro je poslipodne u 3 sata po našem vrimenu. Sunce se pomračilo, velika crkvena zavesa se sama od sebe razdrla uzduž odgori do doli, kamenje je pucalo, zemlja se tresla. Stražari kad su vidili kazali su: „Ovo je zaista sin Božiji".

Juda kad je vidio šta je uradio, uzo je srebrnjake i bacio ji je u crkvu, i očo iz grada i izvršio samoubistvo. Isus je u petak pridveče saranjen, u subotu je bio u grobu, a u nedilju rano je uskrsnio, zato se i zove Uskrs.

To je naš najveći svetac kad je Isus pobidio smrt, pa i nama svima dao uskrsnuće iz mrtvi i život vični.

Svetog Đure spominjemo se 23. aprila, on je bio rimski oficir rodom iz Palestine di je i crkva sagrađena njemu u čast. On je zaštitnik vitezova, vojnika i ratnika. Na našim salašima mogu se vidit slike svetog Đure na bilom konju kako ubija aždaju, a to je đavo koji progoni svit.

Svetog Marka evanđeliste spominjemo se 25. aprila, on je bio iz imućne porodice u Jeruzalemu.

Kod njegove majke Marije se okupljala prva crkva. Marko je pratio svetog Petra i Pavla, i po njevim kazivanjima je napiso svoje sveto evađelje. On je zaštitnik zemljoradnika i usiva. Na Markov se po crkvama blagosiva zeleno žito od kojeg čekamo nov kruv.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Užna za Uskrs

Čorba

1 morkača
2 šargaripe
1 peršin
po celera
po kerelabe
komad paštrenjaka
1 krumpir
1 glavica crnog luka
1 kašika soli

U lonac nalit 3-4 litre vode, pa u ladnu vodu metnit meso. Kad provri pomećat so i sve navedene sastojke. Na laganoj vatri kuvat pokloplјeno dok se meso ne skuva. Kad se skuva, procidit i u čorbu ukuvat tisto, pa iznet na astal, a meso i zeleniš poslagat na pladanj i metnit na astal.

Pečeno jagnje

polak jagnjeta
1 kašika masti
malo soli i vegete
po limuna
2 češlja bilog luka
malo lovora
malo papra u zrnu

Očišćeno meso malo osolit s obadvi strane i ostavit 2 sata da upije so. Zatim, meso natrljat s maščom i posut s malo vegete i metnit u tepciju. Nuz meso nalit 2 deci vode i oko mesa poslagat isičen limun, luk, lovor i papar pa metnit da se peče. Kad porumeni s jedne strane priokretnit ga na drugu stranu, pa kad porumeni pečeno je. Onda ga izvadit iz tepcije, isić na komade i poslagat na plitke pladnjeve.

Sos od rena

25 deka rena
1 kašika masti
2 kašike brašna
1 kašika pavlake
1 žumance
malo sirćeta i soli

Napravit zapršku od masti i brašna. U istrenican ren metnit po litre vode pa prokuvat. Kad provre salit na zapršku i dobro promišat da se ne zgrumenča, ako triba doda se još malo vode. Lagano kuvat 5 minuta. Skinit s vatre i u vrilo umišat pavlaku i žumance. Kad se sjedini okiselit i osolit po ukusu.

A. V. K.

PISMO BAČKIH BUNJEVACA PAPI IZ 1668. GODINE

Tužba na olovskog gvardijana

Ubrzo nakon doseljenja prvih i najstarijih bunjevačkih skupina iz Kliškog i Ličkog sandžaka u Bačku, početkom XVII stoleća, brigu o njihovom duhovnom životu preuzeli su franjevci provincije Bosne Srebrne, koji se ovde javljaju već početkom tridesetih godina XVII stoleća. Jurisdikciju nad rimokatoličkim vernicima u Bačkoj imali su u to vreme beogradski biskupi, takođe bosanski franjevci, koji su, povremeno, dolazili u vizite. Dušebrižništvo nad bačkim Bunjevcima, kojih je tada najviše bilo u Baji, Gari, Jankovcu, Meljkutu, Bajmoku, Subotici i Somboru, ali i Šokcima, kojih je bilo u Santovu, Kolutu, Bregu, Monoštoru, Sonti, Vajskoj, Baču i Bukinu, pripadalo je franjevcima samostana u Olovu, koji su, pešice, od mesta do mesta, često se izlažući neugodnostima i opasnostima od turskih vlasti, obilazili, krštavali, venčavali i krizmali vernike i držali im propovedi.

Godine 1666. za gvardijana franjevačkog samostana u Olovu imenovan je mlad i obrazovan franjevac **Mihajlo Mijo Radnić** (1636-1707), rodom iz Kaloče, koji je studirao filozofiju i teologiju u Rimu, gde je polagao profesorske ispite iz ovih nauka i dobio zvanje *lectorgeneralis* (kasnije će biti na dužnosti generalnog vizitatora, definitora i provincijala Bosne Srebrne). Već naredne godine nakon postavljenja za olovskog gvardijana, fra Mijo Radnić je obišao Bačku i naselja u kojima je živelo bunjevačko stanovništvo, ali je, izgleda, zbog svojih savremenih shvatanja i pragmatičnih postupaka, došao u sukob sa delom ovdašnjih Bunjevaca. Ne imajući kome drugom da se žale na olovskog gvardijana, nezadovoljni vernici napisali su pismo **papi Klimentu** IX, koje

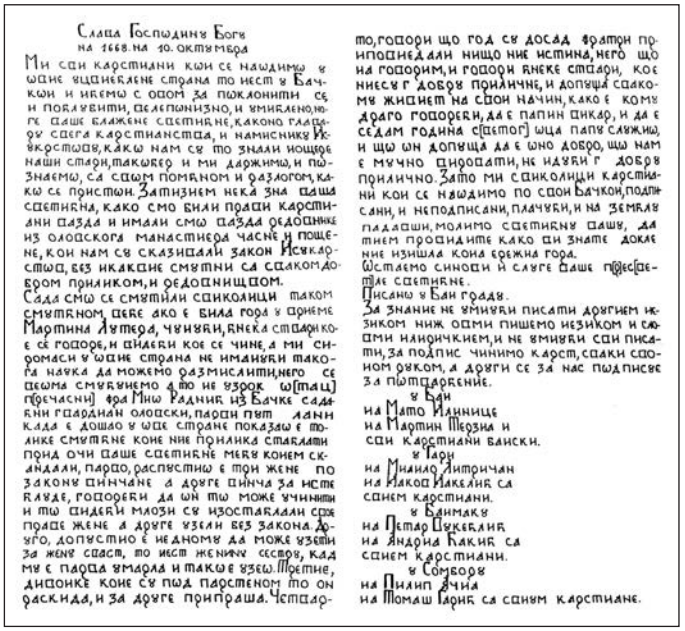

Слава Господиноу Богу
на 1668. на 10. октумбра

Ми сви карстјани који се наодимо у овије вуцивљене страна то јест у Бачкои и ићемо с овом за поклонити се и поблубити, велепонизно, и умиљено, ноге наше блажене светиње, каконо главару свега карстјанства, и намесникуИсукрстову, како нам се то знали јоштере наши стари, такођер и ми држимо, и познаемо, са сваом помнјом и разлогом, како се пристои. Затизијем нека зна наша светиња, како смо били прави карстјани вазда и имали смо вазда редовнике из оловаског манастира часне и поштене, који нам се сказивали закон Исукрстова, без икакове смутњи са сваком добром пријаком, и редовницом.
Сада смо се смутили саиколици таком смутњом, неје ако е била года у доњеме Мартина Лутера, чињећи, јенека стварко е се говоре, и видели кое се чине, а ми сиромаси у наше страна не имаћи такога наука да можемо размислити, него се свима смућењемо а то не узрок ω[тац] проречасни] фра Мијо Радниц из Бачке садањи гвардиан оловаски, пароа пут дани када е дошао у наше стране показао е моје смутње коне ние пријака стављати пред очи наше светиње меће конем скандала, пародо, распустио е троје жене по закону пиначане а друге пинача за исте кауде, говорећи да ои то може учинити и тко видећи млози се изостављали сре поаде жене а друге узели без закона Другго, допустио е једноме да може узети за жене сваст, то јест женину сестров, када му е пароа умрла и такође узео. Третње, дијонке коне се под пастеном то он раскида, и за друге припраша. Четвр-
то, говори што год се досад братон приподнеђали ништо ние истина, него што на говорим, и говори јенеке ствари, које нисе г добро пријачне, и допуша сваком жиниет на свои начин, како е коме драго говорећи, да е папин анкар, и да е седам година с[ветог] ова папа слажна, и што он допуша да е ово добро, што нам е мучно диподати, не идући г добро пријачно. Зато ми саиколици карстјани кои се наодимо по свои Бачкои, подписани, и неподписани, плачући, и на земља падаши, молимо светиње ваше, да тнем проснидите како си знате доклне изишла кона срежна года.
Шћемо синоди и слуге наше пријеспе-тиле светиње.
Писано у Бан градв.
За знание не умићи писати дојгием незиком ниж сами наноичким, и не умићи сам писати, за подпис чинимо карст, сваки својом руком, а дојги се за нас подписе за потврдение.

у Бан
на Мато Илинице
на Мартин Мрзла и
сви карстјани бански.

у Гари
на Милиј Литричан
на Јакоп Макелић са
сањем карстјани.

у Бајмаку
на Петар Шекелић
на Андрија Какић са
сањем карстјани.

у Сомборе
на Пилип Зчић
на Томаш Гарић са сањем карстјане.

Prepis pisma bačkih Bunjevaca papi iz 1668. godine

su 10. oktobra 1668. g. potpisala osmorica zastupnika Bunjevaca (*krstjana*) iz Baje, Gare, Bajmoka i Sombora (prema podacima iz izveštaja beogradskog biskupa **Matije Benlića** iz januara 1669. godine, u Bačkoj je tada bilo 4.876 rimokatoličkih vernika raspoređnih u šest parohija – četiri većinski bunjevačke u Bajmoku, Jankovcu, Gari i Somboru, i dve većinski šokačke u Santovu i Baču).

Pismo papi napisano je bosančicom (bosanskom ćirilicom), koja je u to vreme još bila u upotrebi kod bosanskih franjevaca, na čistom narodnom jeziku. Potpisnici pisma, u ime svojih sunarodnika, *sa ove ucviljene strane to jest u Bačkoj,* navode kako su uvek bili pravi hrišćani i kako sustalno za svoje dušebrižnike imali časne i poštene redovnike iz olovskog manastira, koji su im tumačili *Isukrstov zakon,* bez ikakvih smutnji i sa dobrom namerom i staranjem. U daljem delu pisma zastupnici su se žalili na postupke fra Mije Radniča, koji je prethodne godine, prilikom boravka u ovim krajevima, napravio takvu smutnju, kakva se, kako pišu, nije dogodila od vremena **Martina Lutera**. Pritužbi protiv fra Mije bilo je zbog razvenčavanja i venčavanja, kao i zbog raskidanja prstenovanja (veridbi), te zbog nekih njegovih izjava i propovedi. Njegovi pragmatični postupci sablaznili su, svakako konzervativne i neobrazovane vernike, koji su molili papu da nešto preduzme kako se iz tih postupaka ne bi izrodila kakva još gora *jerežija* (hereza, jeres). Na svršetku obraćanja papi potpisnici su svoj jezik i pismo nazvali *iliričkim*, napomenuvši kako drugi jezik ne poznaju, a drugim pismom ne umeju da pišu. Da je ova žalba bačkih Bunjevaca stigla do pape govori i činjenica da se izvorno pismo danas nalazi u Arhivu Kongregacije za propagandu vere u Rimu, u fondu SOCG (Scritture originali riferitenelle congregazioni general 1622-1892, vol. 306, f. 381rv), kao i da je za papu sa „ilirickog" prevedeno na italijanski jezik. Ne znamo da li je bilo papinog odgovora na pismo i da li nešto preduzeto po pitanju žalbi na fra Miju Radnića (papa Kliment IX preminuo je 14 meseci kasnije, 9. decembra 1669. godine).

Pismo bačkih Bunjevaca papi iz 1668. g. ima izuzetnu istorijsku i lingvističku vrednost jer predstavlja neposredno svedočanstvo o narodnom jeziku kojim su govorili ovdašnji Bunjevci pre tri i po veka. U njihovom jeziku tada još nije bilo kasnije karakterističnih provincijalizama, a pomalo nas iznenađuje njegova skoro savremena sintaktička, fonološka i semantička struktura. Uz preovlađujuće ikavsko narečje u pismu se provuklo i nekoliko ijekavskih reči što je, verovatno, zavisilo i od pisara koji je pisao pismo. Pismo je, sa prepisom izvornog rukopisa i prevodom na italijanski jezik, objavljeno u knjizi *Le Missionicattolichenei Balcanidurante la Guerra di Candia (1645-1669). Vol. 2.* (Biblioteca Apostolica Vaticana, Cittàdel Vaticano, 1992), str. 688-692, autora **Marka Jačova**, poljskog akademika i profesora evropske istorije na Sapienza univerzitetu u Rimu.

Zbog značaja za istoriju bačkih Bunjevaca, pismo, u transliteraciji autora ovog priloga, donosimo u celosti:

„Slava Gospodinu Bogu
na 1668. na 10. oktumbra

Mi svi karstjani koji se naodimo u ovije ucviljene strana to jest u Bačkoj i iđemo s ovom za pokloniti se i poljubiti, veleponizno, i umiljeno, noge Vaše blažene svetinje, kakono glavaru svega karstjanstva, i namesnikuIsukrstovu, kako nam su to znali joštere naši stari, također i mi daržimo, i poznajemo, sa svom pomnjom i razlogom, kako se pristoji. Zatizijem neka zna Vaša svetinja, kako smo bili pravi karstjani vazda i imali smo vazda

redovnike iz Olovskogamanastijera časne i poštene, koji nam su skazivali zakon Isukarstov, bez ikakvije smutnji sa svakom dobrom prilikom, i redovništvom.

Sada smo se smutili svikolici takom smutnjom veće ako je bila u vrijeme Martina Lutera, čujući, njeka stvari koje se govore, i videći koje se čine, a mi siromasi u ovije strana ne imajući tak[v]oga nauka da možemo razmisliti, nego se veoma smućujemo a to je uzrok o[tac] p[rečasni] fra Mijo Radnić iz Bačke sadanji gvardijan olovski, parvi put lani kada je došao u ove strane pokazao je tolike smutnje koje nije prilika sta[v]ljatiprid oči Vaše svetinje među kojem skandali, parvo, raspustio je tri žene po zakonu vinčane a druge vinča za iste ljude, govoreći da on to može učiniti i to videći mlozi su izosta[v]ljali svoje prave žene a druge uzeli bez zakona. Drugo, dopustio je jednomu da može uzeti za ženu svast, to jest ženinu sestru, kad mu je parvaumarla i tako je uzeo. Tretije, divojke koje su pod parstenom

Sombor i Podunavlje na mapi H. Otendorfa iz 1667. godine

to on raskida, i za druge pripraša. Četvarto, govori što god su do sad fratripripovjedalništo nije istina, nego što ja govorim, i govori njeke stvari, koje nijesu g dobru prilične, i dopušta svakomuživjet na svoj način, kako je komu drago govoreći, da je papin vikar, i da je sedam godina s[vetog] oca papu služio, i što on dopušta da je ono dobro, što nam je mučno virovati, ne idući g dobru prilično. Zato mi svikolicikarstjani koji se naodimo po svoj Bačkoj, podpisani, i ne podpisani, plačući,i na zemlju padavši, molimo svetinju Vašu, da tijem providite kako Vi znate dokle nije izišla koja jerežija gora. Ostajemo sinovi i sluge Vaše p[r]es[vi]tle svetinje.

Pisano u Baji gradu.

Za znanije ne umijući pisati drugijem jezikom niž ov[i]mi pišemo jezikom i slov[i]mi iliričkijem, i ne umijući svi pisati, za podpis činimo karst, svaki svojom rukom, a drugi se za nas podpisuje za potvarđenije.

U Baji, ja Mato Ilinice, ja Martin Terzija i svi karstjanibajski.

U Gari, ja Miajlo Litričan, ja Jakov Jakelić sa svijemkarstjani.

U Bajmaku ja Petar Vukeljić, ja Andrija Jakić sa svijemkarstjani.

U Somboru ja Pilip Ačija, ja Tomaš Garić sa svijumkarstjane."

Milan Stepanović

EDUKATIVNO-KREATIVNE RADIONICE U BAJI

Bunjevačke riči i šarena jaja

U Bajskoj čitaonici su u subotu, 14. marta, održane jednodnevne edukativno –kreativne radionice za sve zainteresovane Bunjevce koji žive u Mađarskoj.

S obzirom na to da u Baji ima tušta Bunjevaca koji divane samo mađarski jezik, prva radionica se odnosila na učenje bunjevački riči. Radionicu je pohađalo priko 30 osoba, a budući da je interesovanje za učenje bunjevačkog govora bilo zdravo veliko, ova radionica je bila podiljena u dvi grupe.

Druga radionica je bila posvećena šaranju uskršnji jaja, a nju su vodile instruktorke **Liza Vuković** i **Eržebet Turu**. Na ovoj radionici su okupljeni, nji 12, učili četri tehnike šaranja jaja –vodenim bojama, temperama, zatim ukrašava-nje tehnikom vitraža, ko i tehnikom lipljenja salveta, odnosno dekupaž.

Radionicama je, isprid BNS-a, prisustvovo član

Izvršnog odbora BNS zadužen za dijasporu, **Branko Pokornić**, koji je istako da se ovim želi pomoć Bunjevcima u Mađarskoj da savladaje bunjevački, a zatim i da nagodinu sami organizuju uskršnju izložbu.

Ova vrsta edukativno-kreativni radionica je u Bajskoj čitaonici održana po prvi put, a učenje bunjevački riči će se nastavit u etapama i dalje.

V. K.

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXI)

Divan s čovikom o ratu

U ovom broju „Bunjevački novina" nastavljamo divan o Drugom svitskom ratu. Ko i u ranijim brojovima, tekst je načinjen na osnovu zabiluženi svidočenja.

KAKO SMO ORGANIZOVALE ILEGALNI RAD ŽENA U SUBOTICI – FORMIRANJE AFŽ-a

PAVLUKOVIĆ (Petar) KATA, rođena je 24. marta 1923. godine u Subotici, od oca Petra i matere Kate Stantić. Bila je med osnivačima ilegalnog pokreta i posli Antifašističkog fronta žena – AFŽ-a, kad je u mišovitoj gradskoj sridini tribalo imat kuraži i znat opstat u akcijama. Ovako se ona, prisićala tog vrimena:

„Početkom rata, te 1941. godine, bila sam učenica trećeg razreda državne Trgovačke akademije. Sa mnom u klupi sidila je Marija Rapaić, koja mi se 1942. godine javila jednom kartom da se nalazi ode u logoru, priko od bolnice, i da, ako želim, možem da je positim. Ja sam potražila još nikoliko naši koleginica i stvarno su se odazvale dvi, Slavka Vidaković i Saveta Cakić. Počela sam redovito nediljom da odlazim kod nje u logor, da joj nosim potribno odilo, ranu, sapun i druge higijenske stvari. Tokom vrimena angažovala sam nikoliko žena iz komšiluka, tako da smo počeli peć kolače, koje smo nosili nediljom, pošto je u logoru bilo i male dice. Sve smo to radile dogod se Marija nalazila u logoru. Istovrimeno, par puta me je Marija zvala pismom kod pravoslavnog pope u Šandoru i kod jednog advokata, koji se nalazio kod kapelice svetog Roke. Uglavnom se to odnosilo na ljude koji imaju imanje, pa da prihvate dicu pod izgovorom da su došla na rad u kuću. I stvarno u

Kuća u Ulici Miloša Obilića 60 u kojoj su održavani prvi sastanci AFŽ-a u toku rata

komšiluku kod nas, Stipan Baraković je primio jednu familiju s tušta dice. On ji je primio u svoj vinograd, priko od Majšanskog mosta, ko da će pudariti. Skoro istovrimeno mi se javio moj pridratni drug iz gimnazije Duško Jelić. On je bio u zatvoru sa omladinom koja je palila žito. Poslo mi je pismo priko stražara Bene Buljovčića. U pismu je javljo da ga možem posićivati subatom, a piso mi je i da se javim njegovoj materi. Ona će izvaditi dozvolu. Tako sam ja stvarno i odlazila s njegovom materom koja se zvala Katica Jelić, a i ja sam bila Katica Jelić. Svake subate, dogod je on bio u zatvoru odlazile smo, nosile kolače i ponude. S njim je bio i Milan Krkljuš, a to sam ja javila Mileni Novaković, jel su oni bili poznanici, pa je i ona počela da posićuje Milana, isto dogod je bio u zatvoru. Cilo vrime mi smo se svi družili bez obzira na nacionalnost. Omladina je odlazila na Palić na zajedničke izlete. Bilo nas je poveća grupa i tako u tom druženju sam upoznala Ružu Dudašev, više puti smo se nalazili. I jednog dana ona me pozvala da dođem na niki sastanak. Nisam znala o čemu se radi. To je bilo u ulici Miloša Obilića 60, kod Pauline, a zvali su je teta Mala. Na tom sastanku je formiran inicijativni odbor Gradskog odbora AFŽ-a. Za pridsidnika odbora izabrana je Mira Vakanjac, sekretar je bila Ruža Dudašev, a članovi Stanka Njegovan, Margita Sudarević i ja, Kata Pavluković. Posli tog smo održavali sastanke jel kod tete Male, jel kod Stanke Njegovan. Ona je bila šnajderka i obično smo mi poneli materijal ko da ćemo štogod šit. Naš zadatak je, u stvari, bio da upoznajemo naš narod s narodnooslobodilačkom borbom, zatim da prikupljamo sanitetski materijal, a ja sam primala materijal od Ruže Dudašev i to je bio list „Istina", „Vojvođanka u borbi" i letke, veće i manje. Veće smo lipili po zidovima, a manje pribacivale priko kapije. Pisali smo parole i organizovale žene. U isto vrime ja sam se zaposlila u Đelmiševom mlinu, a u tom mlinu je bila i baza, u kojoj je bila bazirana Spasenka Kurbanović iz Šandora. Jednog dana me Spomenka poslala s jednim pisamcetom u Šandor. Ja nisam znala šta je u tom pismu, al to je bio ugovoreni sastanak Spomenke s ilegalnim odborom iz Aleksandrova i to u petak, kad je peca u ovom kraju, i to u našoj kući. Ne znam o čemu su se dogovarali jel sam ja čuvala stražu na putu. Prija samog oslobođenja sam opet nosila pisamce u Aleksandrovo kod Marjanovića, pošto su imali refešku radnju. Od nji se tražilo da daju platno za šivenje zastava. To zato znam, što je stara bila sama kod kuće, a nije znala čitat pa je meni dala da pročitam. Ja sam pročitala i vidila da se radi o platnu za zastave i materijalu za titovke. To sam lično nosila ode u kuću Jaramazovićevi, di se to šilo. Ta kuća se nalazi na početku Palmotićevog sokaka, druga jel treća kuća od ćoše. Na dan oslobođenja na našim kućama su bile postavljene zastave koje su se prithodno sašile i pripremile na sapište. Ovi naši sastanci su se održavali u vrime kad sirene najavljivaju napad avijacije, da se čuje za uzbunu. Ljudi su tada svi digod bižali, tako da je to bilo neupadljivo. Slideći dan, posli oslobođenja, svi koji smo bili povezani u ilegalni rad, našli smo se u zgradi sadašnje Muzičke škule. Tu smo dobili svaki svoj raspored. Ja sam bila raspoređena u komandu subotičkog područja za referenta za snabdivanje biljnom ranom. Ja sam dobijala podatke iz područja Sente i Bačke Topole. To su bile vojne stanice iz manji mista. Imala sam prigled di se šta nalazi, tako da su dolazili do mene da njim izdam potvrdu za izdavanje. Ja sam izdavala potvrdu tako na primer da u Kanjiži ima 2 vagona krumpira i slično. Osim toga što sam radila u komandi, bila sam prvi sekretar AFŽ-a XIV kvarta, a pridsidnik je bila Janja Jakšić. Ja sam trčala sa

jednog posla na drugi, a bilo je fajin posla. Formirale su se bolnice. Možem da kažem, da su to sve žene skupile. Četvrti kvart je bio izuzetan kvart. Nije bilo kuće da nije štogod dala, na primer ćebe jel jastuk. To se sve sabiralo u našu kuću, a otaleg sa nosilo u bolnicu. Osim tog, povrimeno smo odlazile na noćna dežurstva, tako da smo pravo s posla išle na dežurstvo u bolnicu. Kad se tog sitim, razmišljam kako smo sve to mogle izdržati, a eto mogle smo. Posli rasformiranja komande subotičkog područja, tribala sam da iđem u Novi Sad, ali pošto sam se u međuvrimenu udala, nisam pristala da iđem u Novi Sad, neg sam se demobilisala. Međutim, ostala sam radit još tu u Subotici, a čovik mi je prikomandovan. Bavila sam se s onom dicom koja su bila donešena iz Slavonije i Hrvatske. Ta dica su donešena još u toku zime, nji smo mi žene obezbidile s odićom, ranom i sve drugo što je bilo potribno. Tako sam ja svako jutro odlazila na Palić, bavila sam se sotom dicom, vodila ji na kupanje i bila s njima do večeri. Ta dica su bila jako vašljiva, tako da smo tražili načine kako da se oslobodimo od tog zla. Ja sam imala vinčanog kuma koji je bio vojni apotekar pod Gradskom kućom. Obratila sam se njemu s molbom da nam štogod da protiv vaši. Ne znam šta je dao, al mi smo toj dici oprali kose, natapkali to na glave, oprali kose opet i posli tog smo ji očistili od vaši. Možem kazat da nikad nisam pristala da radim u društvenim organizacijama. Najviše sam radila u sindikatu i štogod manje u udruženju žena, a sad u zadnje vrime radim u Udruženju boraca. Bila sam delegat na II kongresu, bila sam član pokrajinskog i republičkog odbora sindikata. Ode, u preduzeću sam bila član Radničkog saveta, Upravnog odbora. Eto, to je naš i moj ilegalni rad za vrime II svitskog rata. Nismo mi ovdašnje divojke rušile bunkere, ko dikoje što su divanile, al ilegalni rad je uvik bio u vrime okupacije, opasan.

Pripravio:
Zvonko Stantić

ŽIVOT I RAD BUNJEVCA AKADEMIKA JOSIPA PANČIĆA 5. (17.) APRILA 1814. - 25. FEBRUARA (8. MARTA) 1888. (V)

Na vrilu života snaga za rad

Pančić se, pored nauke i škule, interesovo za sve probleme koji su duboko zasicali u potribe i život naroda. Gotovo u svakoj raspravi, u svakom govoru i izveštaju on se uvik divi lipotama, njega interesuju narodna pridanja, nevolje još porobljeni dilova srpskoga naroda, stanje crkava i manastira ko svidoka prošlosti, daje savite za unapriđenje prosvite, privrede itd. U svojoj prijavi na objavljeni stečaj za profesora u Liceju (1853) Pančić naročito naglašava da bi „želeo postići službu i položaj, u kome bi po znanju i sklonosti Srpstvu od veće polze biti mogao". Ukazom kneza Aleksandra Karađorđevića 26. septembra 1853. godine dr Josif Pančić postavljen je za kontraktualnog (honorarnog) profesora novooformljene Katedre jestastvene istorije i agronomije Liceja u Beogradu. Pančiću su tada bili povireni svi predmeti iz jestastvenice; pridavo je zoologiju, botaniku, minerologiju sa geologijom, i agronomiju. Kako je kvalifikovani profesora bilo malo, ubrzo je prihvatio i nastavu meteorologije i fizičke geografije. Pošto je 16.aprila 1854. dobio srpsko državljanstvo, 7. oktobra iste godine ukazom Ministarstva, postavljen za destviteljnog (redovnog) profesora predmeta jetastvenice i agronomije. Na dužnosti profesora jetastvenice, prvo na Liceju, posli na Velikoj škuli, provo je 34 godine (1853-1887). Tri godine nakon transformacije Liceja u Veliku školu, 1866. dr Josip Pančić postavljen je za njezinog rektora, na koju dužnost je biran 6 puta, poslidnji put 1874. godine, što bi danas bilo ekvivalent dužnosti rektora Beogradskog univerziteta. Iste godine postavljen je za upravnika Botaničke bašče, koju je prvo osnovo još u avliji Liceja. Godine 1879. Filozofski fakultet Velike škule, podiljen je na dva odsika, na Istorijsko-filološki i Prirodno-matematički. Profesori prirodno-matematičkog fakulteta izabrali su za dekana dr Josipa Pančića. Pančić je izradio prvi unverzitetski udžbenik biološke grupe u Srbiji. Ko pridsidniku Komisije za nastavne programe, i članu Glavnog prosvitnog savita, Pančiću pripada zasluga što je Srbija već na samom početku škulovanja svoji kadrova imala dobre programe iz zoologije, i to ne samo na Liceju, Velikoj škuli, odnosno Univerzitetu, već i u svim ostalim sridnjim i nižim škulama. Svojim programima kako ističe prof. Sergije Matvejev, Pančić se ujedno energično borio da se iz škule istisnu preobimni humanistički predmeti, i da se zamine prirodnjačkim. U tom je uspio, i od 1880. godine jestastvenica, u svoj svojoj kompleksnosti naučni sadržaja, pridaje se po njegovim novim knjigama, od 1. razreda u osnovnim škulama do fakulteta. U zaključku te knjige, on ističe: „A kada se budu sve osnovne škole izjednačile, kad bude sav mlađi pojas, koji u više škole prelazi, podjednako za to spremljen, onda će biti vreme da se promisli, kako da se i ostale naše srednje i više škole urede, te da svima potrebama društvenim odgovaraju."

Priopterećen nastavom, Pančić 1868. traži od Akademskog savita da bude oslobođen nastave agronomije, a 1877. i zoologije sa anatomijom i minerologijom, ali želi da i dalje drži katedru botanike i upravu Botačičke bašče, koju je sam i osnovo. Omladinu koju je zvao „decom" i „mladom braćom", stalno je upućivo da iđe u prirodu i u narod i da tu, na samom vrilu života, crpi snagu za svoj život i rad. Uvidivši da studenti nemaju stručne knjige na maternjem

jeziku, on 1866. objavljuje „Zoologiju", 1867. „Minerologiju i geologiju", a 1868. i „Botaniku". Da bi mogo na srpskom jeziku napisati savrimene udžbenike, na bazi najpoznatiji, uglavnom nemački, moro je stvoriti potpuno nove srpske riči za stručne pojmove. Podsitimo se samo da je isti pionirski poso moro obaviti i drugi Bunjevac Antun Petar Katančić, stvarajući hrvatsku geodeziju i neophodan vokabular, stručni termina za područje geodezije i geografije. Pančić je nastojo uneti izmine u čitav obrazovni sistem Srbije. Zalago se da nastava u osnovnim škulama bude obaveza za sve, pa i za žensku dicu, što dugo nije urodilo plodom. Naročito se zalago za vežbanje crtanja, jer se tako po njemu materija savladava daleko brže, a svaćeni problemi ostaju u memoriji daleko duže. On o tome kaže: „Malo što više iziskuje se za elementarno crtanje, da se dobije pojam o perspektivi, o senčenju, da se svežba oko u shvatanju razmere." On ukazuje na potribu da osnovne škule imaju odgovarajuće zgrade, uređenu okolinu, zbirke, škulske biblioteke, škulske bašče. Ukazivo je na potribu šestogodišnjeg trajanja osnovne škule, u koje se išlo do 3-4 razreda. Iz zdravstveni razloga, on pridlaže Ministarstvu da: „školska mladež od sredine novembra do kraja aprilia (u toku školske godine) ne prati mrtve na groblje, zato što junost prateći mrtvace po rđavom vremenu može besčislen bolesti dopasti od kojih je posle teško izlečiti". Za ovako radikalan zahtiv, sigurno je u praksi našo ozbiljni razloga. O radu dr Josifa Pančića, profesori Janković i Tatić pišu: „Pančić je posle vekovnog robovanja srpskog naroda u Osmanlijskom carstvu, posle gotovo potpunog prekida svake iole značajnije naučne aktivnosti u toj, u mrak uronutoj i potlačenoj Srbiji, bez ikakve bitnije mogućnosti da i sama naučno doprinese evropskoj nauci, shvatio da pre svega mlade generacije moraju početi od samog početka; da moraju učiti i naučiti sve one bitne osnove tadašnjeg evropskog naučnog znanja, da se moraju naučno obrazovati, da bi se krenulo napred, da bi se što pre nadoknadilo sve propušteno i da bi i srpski narod nastavio naučno i kulturno stvaralaštvo. Pančić je imao ogromno poverenje u velke sposobnosti srpskog naroda, kome je predao svoju fizičku i duhovnu snagu, pun optimizma da će narod ubrzo moći da otvori sebi vrata u evropsku civilizaciju, da uđe u nju i njenoj kulturi i nauci da svoj značajan doprinos". Ukazujući na široko polje rada, Josif Pančić ovako je divanio omladini, u svojoj rektorskoj besedi (1869): „A na koga čeka sve, nego na vas, mlada braćo, koja ste se naukama posvetili. Prioniti svom živosti, koja je vašoj srećnoj dobi urođena, da vreme koje vam je izmereno što boljma upotrebite. Učite sve što vam prilika donese, a najbolje proučavajte svoju lepu otadžbinu... Nemojte misliti da vam valja daleko putovati da nađete ono što je vredno da se prouči. Svaki kraj Srbije, svako najmanje mesto ima izobilja stvari, koje su nepoznate... Čim budete bolje poznavali sve ono što se na ljude i zemlju, koja vas je rodila, odnosi, tim ćete umeti bolje da primenite sve ono čemu se u školama ili iz knjiga naučite, tim ćete zrelije moći da sudite, šta je od svetskih ustanova, od važnih pronalazaka nauke i veštine za narod potrebno i korisno. A što je za vas same najvažnije, čim budete bolje poznavali prošlost i sadašnjost, divote i bogate izvore svoga otačastva, tim ćete ga sa većom odanosti ljubiti, a ljubav otačastva je ona blagodetna sila, koja će vas najbolje rukovoditi da voljno snosite trude i žrtve, koje vas u budućem praktičnom radu čekaju."

Tom prilikom, održo je pridavanje „Kopaonik i njegovo podgorje". Kopaonik je inače bio njegova omiljena planina, na koju se penjo 16 puta, što pišice, što na konju, a u poznim godinama i na magarcu. Tu je uvik nalazio novog, čemu bi se divio i uvik je salazio sa željom da se na njega ponovo vrati. Evo kako je Pančić u svojoj besidi govorio omladini sa najvišeg vrva ove naše planine i sa najvišeg prosvitnog, naučnog i kulturnog vrva ko rektor Velike škule: „Pogled sa Suvog Rudišta neobično je zanimljiv i za onoga koji na podobnim mestima ne traži nego prostran horizont, raznolikost gledane površine i neobičnost pojedinih gorskih grupa; za Srbina leži tu otvorena ogromna knjiga, u kojoj su slovima, kojih nikakvo vreme zbrisati ne može, zapisani nebrojeni događaji iz prošlosti naroda srpskog". ... A govoreći o „vinodjeliju" u Župi, Pančić iznosi legende što se čuvaju u tome kraju od davnina, pa kaže: „Tu će vam se pokazati mesto, Selište, gde narod drži da se rodio car Lazar; u Rakljanskom Polju pričaće vam o boru, koji je izrastao od grančice, što carica Milica na dan rođenja svoga sina u zemlju zabode; u Botunju će vam pokazati gidže, koje je posadio sam car Lazar, a za vino od tih gidža će vam pričati kako ne može da prevrije, već ostaje svakad slatko. Tu se čuju još mnoge druge skaske, koje prirodnjak ne ume svakad da dovede u saglasnost sa poznatim mu zakonima, ali kojima mora da se pokloni, kao lepim umotvorinama narodnog duha, u koje narod zavija svoju tugu sa boljom prošlosti i svoju odanost prema vrlim precima". Za vrime bavljenja u Studenici Pančić je sa licejcima obašo isposnicu Sv. Save i o tome ovako piše: „Lepa dosta dobro očuvana crkvica, nad njom izviruća čista ladna voda i mali konak služili su za pribežište mnogim srpskim anahoretima, koji su u prošlim burnim vremenima umeli Srpstvu očuvati ono, što bi bilo bez njiovog požrtvovanija nepremeno propalo, narodnost i zakon. Danas je ovakovi bogougodnika nestalo, njiova je celj postignuta i njiova dejatelnost dobila polje prostranije i slobodnoga čoveka dostojnije... Ostavili smo ovaj predeo sa čustvom ne male radosti, što su minula ona nesretna vremena u kojima se morala srpska prosveta u šume i pepgere ugrivati." Vršeći terenska istraživanja u Sremskim Karlovcima 1870. godine, izazvo je sumnju austrougarski vlasti, pa je u pratnji stražara sproveden u Petrovaradinsku vojnu komandu. Kako nisu tili da ga saslušaju, bio je zatvoren, sve dok nisu utrdili njegov identitet. Prija tog, poslo je iz Sremski Karlovaca pismo svom sinu Petru u Beograd, dajući mu određene instrukcije. Ovaj podatak saznajemo iz sačuvani pisama.U literaturi se vrlo ritko spominje sin, za razliku od ćeri Milice.

Budući da je i sam niko na planinskim vrletima, istina od Srbije dalekog Velebita, naučen od ditinjstva na život u prirodi, Pančić ukazuje na prirodnu težnju čovika da tekovine nauke, tehnike i umitnosti, što prija i što potpunije uživa i dalje kaže: „Međutim, mogućnosti za iskorišćavanje tih tekovina, koje čine život ugodnijim, ne obuhvataju čitavo društvo: dok mali deo društva uživa, dotle velika većina radnog naroda živi u bedi i duhovnom mraku. Dok je nauka svojim pronalascima neke staleže u društvu postavljala u stanje da se okruže najfinijim luksuzom... Između manjine društva i veće mase naroda stvorila se provala, koja biva svaki dan veća, čim nepomični deo više zaostaje iza onoga drugoga koji se, naukom i veštinom upućen, življe kreće, koji jače napreduje i više uživa, a otud je poteklo mnogo što šta, od čega naše današnje društvo jako boluje". Pančić se zatim pita: Ima li leka tome i može li se ta provala ispuniti? Nauka koja je tu provalu nehotice proizvela, kadra je i da je ispuni, ali to može samo tako da bude, ako se što življe na tome poradi, da se nauka navrati na onaj zaboravljeni sloj ljudskoga društva koji odavna za tim žudi, da sa bogate trpeze znanja i njemu koja mrva padne... Međutim, vladajuća klasa se ne može prosto razumnim ubeđivanjem privoleti da svoje privilegije rasprostre i na potišteni sloj radnog naroda. Privilegije se mogu dobiti samo organizovanom borbom naroda protiv svojih ugnjetača. Oslobođenje naroda je delo samoga naroda! Ovo nije moglo da ostane bez posledica. Mora se priznati da je Pančić svojim radom znatno doprino buđenju svisti u narodu i tako pripomogo da narod masovno pristupi tadašnjem socijalističkom pokretu Svetozara Markovića i narodni tribuna Adama Bogosavljevića, Ranka Tajsića, Dimitrija Katića.

Z. Stantić

SUBOTIČKI SPORTISTI IMALI PUNE RUKE POSLA TOKOM MARTA

Rukometaši u top formi

Tokom marta na sportskim terenima Subotice bilo je dosta razloga za radost, a najvećma u Hali sportova u kojoj svoje mečeve igraju rukometaši „Spartak VojPuta". Rukometaši su postali trenutno hit subotičkog sporta, a sve ozbiljniji klub postiže i sve bolje rezultate.

Rukometaši „Spartak VojPuta" naće će se u završnici obadva domaća takmičenja. S prvog mista u Super ligi Putari kreću u plej-of, al su obezbidili i misto na finalnom turniru Kupa Srbije.

Pobidom protiv Crvene zvezde u Beogradu od 32:28 (20:13) rukometaši „Spartak VojPuta" ostali su na prvom mistu tabele prid početak borbe za titulu, kad će se ekipama „Spartaka", „Metaloplastike", „Jugovića" i „Partizana" priključiti i ekipe iz regionalne SEHA lige, „Vojvodina" iz Novog Sada i „Radnički" iz Kragujevca.

Plej-of počinje 4. i 5. aprila, a u prvom kolu igraju: „Radnički" – „Metaloplastika", „Vojvodina" – Partizan", „Jugović" – „Spartak VojPut", u drugom kolu, 8. i 9. april: „Metaloplastika" – „Spartak VojPut", „Partizan" – „Jugović", „Radnički" – „Vojvodina"...

U sridu, 25. marta, Putari su odigrali revanš meča četvrtfinala Kupa Srbije. Gostovali su ponovo u Beogradu, ekipi „Zvezde", a iako su poraženi s 23:26 (8:12), iđu na završnicu Kupa, jel su u Subotici slavili sa šest golova razlike.

Iako se očekivalo da će „Spartak VojPut" i u revanšu stignit do očekivane pobide, Putari umalo da nisu platili danak opuštanju, jer je „Zvezda" u jednom momentu gotovo anulirala pridnost Subotičana iz prvog meča.

Srećom, trgli su se rukometaši „Spartaka", prija svi **Distol, Jelić** i **Županjac**, pa je na kraju meč, ipak, priveden tako kako je odgovaralo ekipi iz Subotice.

Kako nezvanično saznajemo, plan je da se finalni turnir Kupa Srbije odigra po okončanju plej-ofa, početkom juna.

Otvorili sezonu

Biciklisti subotičkog „Spartaka" novu sezonu su počeli na takmičenju u inostranstvu, na trki u Tamašiju u Mađarskoj, a priznanja nisu izostala.

Istako se **Milan Dragojević** koji je bio prvi med takmičarima do 23 godine, al i u apsolutnoj kategoriji. Prvo misto, al kod juniora, osvojio je **Dimitrije Žarković Đolai**, dok je **Dario Nimčević** bio drugi. Kod kadeta je **David Kulčar** bio drugi, **Pavle Mandić** treći, a **Nikola Skelić** četvrti, dok je kod mlađi kadeta **Martin Tot** bio peti.

Golubice u polufinalu

Odbojkašice „Spartaka" uspile su da već posli dva četvrtfinalna meča protiv „Dinama" iz Pančeva obezbide misto u polufinalu plej-ofa u borbi za titulu prvaka Srbije

U prvom meču četvrtfinala, igranom u Subotici, „Spartak" je sa 3:0 (27:25, 25:13, 25:18) bio bolji od ekipe iz Pančeva, dok je u drugom meču pobida bila još sigurnija, 3:0 (25:18, 25:19, 25:14).

Igru Spartaka u četvrtfinalnim mečevima ponele su **Aleksandra Cvetićanin** i **Tatjana Matić**, koje su bila cigurne na prijemu servisa, al i efikasne u napadu.

Rival u polufinalu plej-ofa će biti ekipa „Crvene zvezde", a utakmice se igraju nakon kraće pauze. Prvi meč polufinala je na programu 10. aprila, u subotičkoj Hali sportova, a drugi se igra u ponovo u Subotici, 13. aprila.

Osma uzastopna titula

Kuglašice „Pionira" su tri kola prija kraja Super lige Sbije napravile dovoljnu bodovnu razliku da već sada krenu u proslavu nove titule prvaka države. Pobida protiv „Kristala" iz Zrenjanina od 6:2 (3.264:3.163) donela im je osmu uzastopnu, a trinajstu titulu u prvaka države.

Najbolja u redovima novog–starog šampiona bila je **Renata Vilov** koja je u pobidi dodala 672 oborena čunja. Na žalost, možda bi to mogla bit i poslidnja titula prvaka, jer je dalje postojanje KK „Pionir" pod znakom pitanja.

Prva pobida na strani

Fudbalerima „Spartaka" bilo je potribno da se odigra dvadeset kola pa da dođu do pobide na gostujućem terenu. Trijumf u Jagodini od 3:1, ipak, nije mogo da dođe u bolje vrime, jel su Golubovi osvojili tri važna boda koja će im možda igrat i ključnu ulogu u mirnijoj završnici Super lige Srbije, odnosno bez priveliki tenzija oko grčevite borbe za opstanak.

Iako je ekipa „Jagodine" bila favorit, Golubovi su odigrali konačno pravi meč na gostovanju. Od prvog minuta su krenili u borbu za svaki pedalj terena, a taka igra im se vratila golom **Plavšića** u 10. minutu. Ni kada je „Jagodina" izjednačila u finišu meča, i kad je „Spartak" zbog isključenja **Milošević** osto sa igračom manje, fudbaleri iz Subotice nisu odustajali od namire da osvoje tri boda.

Rekord Golubica

U duelu protiv niželigaša, „Kalmegdana", u meču osmine finala Kupa Srbije, fudbalerke „Spartaka" su postigle su čak 33 (i slovima: trideset i tri) gola, što je svakako najubedljivija pobida u istoriji srpskog fudbala.

N. S.

ŽIVIMO U VREMENU U KOJEM SE SVE GRANICE POMIRAJE

Nezamislivo, a urađeno

Ljudska istorija puna je uvirenja da su određene stvari nemoguće, pa se za života jedne ili par generacija to nemoguće pokaže ko itekako moguće i ostvarivo. A kako živimo u vrimenu kad se granice mogućeg i nemogućeg pomeraju bukvalno iz miseca u misec, iz navedeni primera možda i neće bit teško izvest zaključak da je ljudska inventivnost i pored svi naši mana, povod za divljenje i ponos.

Poriklo meteora

U vrime renesanse, dok je moderna nauka još bila u povoju, kod astronoma je postojo otklon po pitanju mogućnosti da meteoriti dolaze iz svemira. Taka ideja smatrana je ne samo glupošću već i jeresom, zbog jakog uticaja crkve u svim sferama života.

Francuska akademija nauka bila je na braniku skeptika u svitu nauke, pa je izveštaje o ovim događajima objašnjavala ko poslidicu munja i gromova.

Ernest Kladni, fizičar koji se u svom radu posvetio istraživanju vibracija i akustike, 1794. godine objavio je knjigu u kojoj potvrđiva da meteoriti potiču iz svemira. Ovoj knjigi prithodilo je padanje kamenja s neba 1790. godine koje je vidilo više stotina ljudi.

Letenje

Broj entuzijasta, koji su se bavili mogućnošću letenja prije braće **Rajt**, bio je pozamašan, i veliki dio nji je odusto ogorčeno, tvrdeći da je let čovika jednostavno neizvodiv. Med poznatijim skepticima bio je i **Lord Kelvin**. On je 1895. godine javno izno stav da ništa teže od vazduha ne može letit. Ipak, samo osam godina kasnije pokazalo se da nije u pravu.

Čak i u vrime kad je Kelvin došo do zaključka da je letenje nemoguća misija, umniji ljudi bili su samo na korak upravo od tog cilja. Uveliko se letilo balonima, a pokušaji da se i razne mašine održe u vazduhu bile su sve češće. Postavlja se pitanje na čemu se zasniva Kelvinom skeptični stav?

Problem datira iz 1716. godine, kad je naučnik i teolog **Emanuel Svedenborg** u tekstu o letećim mašinama izno tezu da je pogrišno pokušavat održat u vazduhu mašinu koja poput ptice maše krilima, već je potribno osmislit drukčiji mehanizam a u isto vrime obezbidit izvor energije za let.

Odlazak u svemir

Od leta iznad zemlje do leta u svemir prošlo je dosta vrimena. Mogućnost da bi jednog dana mogli ne samo letit, već i poslat u svemir određeni objekat i ostavit ga tamo smatrana je nedostižnom, a isto tako i besmislicom.

Osnov za skepticizam bio je prija svega nepostojanje adekvatne tehnologije koja bi ovako štogod omogućila. Da bi tilo uopšte dospilo u orbitu, uslov je da dosegne prvu kosmičku brzinu, na zemlji ona iznosi 11,2 km/s.

Problem su početkom XX vika nezavisno jedan od drugog privazišli **Konstantin Ciolkovski** i **Robert Godard**. Prvi napravljeni satelit, Sputnjik, lansiran je 1957. godine, a prvi čovikov let u svemir uslidio je četri godine kasnije. Na žalost, ni jedan od dvojice naučnika ovo nisu doživili.

Nuklearna energija

U Pitsburškim novinama davne 1934. godine **Albert Ajnštajn** je dao intervju u kojem je tvrdio da nema indikatora da će se atomska energija ikad moć koristit, jel to podrazumiva razbijanje atoma. Ovu izjavu, Ajnštajn je dao posli otkrića **Enrika Fermija**, iz iste godine, koje se bavi razbijanjem jezgra uranijuma.

Stvari su se posli tog brzo razvijale. Već 1939. godine nuklearna fisija je do te mire metodično proučavana da se počelo s planiranjem lančane fisione reakcije. Tako je prid kraj 1942. godine ova lančana reakcija prošla uspišno, a 6. avgusta 1945. nad Hirošimom aktivirana je prva atomska bomba koja se zasnivala na ovom procesu. Poslidica je bila kapitulacija Japana i kraj rata.

Sovjetski savez je prva zemlja koja je u mirnodobske svrhe počela koristit ovaj vid energije, pa je 1954. godine puštila u rad nuklearnu centralu.

T. K. M.

PORODICA U DANAŠNJE VREME TRPI OZBILJNE PROMENE

Alergični na brak

U ovom našem vremenu bremenitom čudnih protivurečnih, nejasnih (i besmislenih) stvari i događanja, ima još jedna čudna stvar – mladi su sve više alergični na brak. Ako znamo da uz mladost uvek ide (bar je do sada išla) ljubav, želja za bliskošću i životom u dvoje, stvar postaje još čudnija. Međutim, u poslednje vreme sve češće čujemo kako neki tridesetogodišnjaci, pa i oni stariji, na zaprepašćenje svojih roditelja, izjavljuju da neće da se žene i udaju, ignorišući i ismevajući pri tom ceremoniju venčanja, besmisleno trošenje para na tamo neke venčanice koje se samo jednom obuku i još besmislenije ljubljenje sa rodbinom i masom uglavnom radoznalog sveta, što nije nikakva garancija za uspešan brak. I nije to samo naša specijalnost. Zapaženo je naime, da u mnogim zemljama Evrope opada broj brakova a raste broj onih koji se odlučuju za zajednički život „bez papira". Ne radi se dakle o alergiji na ljubav, naprotiv, potreba za ljubavlju i bliskošću postoji, ali se izgleda odnos prema braku i porodici značajno promenio. Porodica je zaista pretrpela mnoge promene, ona nije više patrijarhalna sa hijerarhijskom podelom uloga u njoj. Današnje devojke su postale ambicioznije, odlučnije i samostalnije, pa žele drugačiju ulogu u braku nego što su imale njihove majke i bake. I drugi, jači pol, očekuje drugačije odnose u braku. Bez obzira na tradicionalnu i primamljivu ulogu muškarca u braku kao posesivnog i dominantnog partnera, današnji mladići žele da pored sebe imaju ličnost, osobu sa kojom će ravnopravno da dele život i obaveze, a ne mučenicu čija je jedina uloga da kuva, sprema, odgaja decu i udovoljava zahtevima muža i dece, zanemarujući pri tom sebe, svoje potrebe i svoju ličnost. Oba pola, prema tome, žele neki drugi kvalitet u tim odnosima zbog čega i odlažu ulazak u brak tražeći „srodnu dušu".

Najzad, i jedni i drugi su svesni da je brak ozbiljna stvar. To nije ni bajka, ni „Kama sutra", ni pravni ugovor, nego je to niz socijalnih i životnih zadataka koje dvoje ljudi moraju zajednički da rešavaju. I dok adolescenti još uvek veruju da se od ljubavi može živeti, ovi stariji sigurno nisu ubeđeni u to, pa neće život bez pokrića.

Pri svemu tome ne može se zanemariti ni materijalni momenat. Danas, u ovoj našoj još uvek haotičnoj situaciji, sve je teže doći do stana, pravog posla, dobre zarade, što je između ostalog još jedan razlog zbog čega danas ima sve više tridesetogodišnjaka koji još uvek sede uz svoje roditelje, nezadovoljni, doduše, svojim statusom, ali se ne usuđuju da krenu iz koliko-toliko udobnog porodičnog doma u neizvesnost podstanarstva, ili zajedničkog življenja sa njenim ili njegovim roditeljima.

Naravno, ima tu i ličnih razloga, nesigurnosti, nesamostalnosti i straha od obaveza ili preterane vezanosti za roditelje, jer je svaki čovek priča za sebe i svako ima svoje viđenje braka i života uopšte. Inače, zapaženo je da mladići više zaziru od braka, verovatno zbog činjenice što živimo u vremenu sve većeg siromaštva, zbog čega se plaše zahteva drugog pola, ne samo zbog njihove veće samostalnosti, nego i zbog toga što za neke današnje devojke ljubav nije više prioritet pri stupanju u brak, nego im je lagodan život na prvom mestu, odnosno, život uz dobrostojećeg muškarca, koji ne mora da bude ni mlad, ni lep ali bogat i uticajan svakako.

Ako je to naša stvarnost, a očito da jeste, onda nije čudno što mnogi lepi, obrazovani i često nezaposleni mladići, svesni te realnosti, strahuju od takvih devojaka, te radije ostaju sami čekajući da se i tu nešto promeni. Sve u svemu, mnoge vrednosti i shvatanja su se promenila u ovom našem vremenu što se opet odražava i u našoj intimi. Mladi su danas više opsednuti problemima kako doći do što više novca, dobrog posla, dobrih kola, nego ljubavlju jer vide da je danas novac ulaznica za sve, pa na žalost i za ljubav i brak. Nije, dakle, u pitanju ni Edipov, ni Elektrin kompleks, nego je alergija na brak dobrim delom uslovljena vremenom u kome živimo.

Desa Kujundžić

Horoskop za april

Poso: Imaćete priliku dovest sebe u poziciju da odlučujete o ishodu tuđi inicijativa, što bi vam moglo donet i određene komplikacije. Nemojte pritirat u svojoj selektivnosti u takoj situaciji.
Ljubav: Idealizujete svoje napore da vezu dovedete u ravnotežu, sigurno možete uradit i više.
Zdravlje: Slab apetit.

Poso: Gomilajući obaveze koje ranije niste odradili doneće vam glavobolju u ovom periodu. Potrudite se da nađete vrimena za sve što čeka na vas. Od tog zavisi i vaš uspih na duži rok.
Ljubav: Volili bi da se nike stvari riše bez vašeg učešća, al to nije moguće, partner od vas to očekiva.
Zdravlje: Problemi s pritiskom.

Poso: Ovo je dobar period za uspostavljanje novi odnosa tamo di ranije nije bio moguć dijalog. Iskoristite ga kako bi otklonili priprike koje vam prave nesporazumi iz prošlosti, a to ostite i danas.
Ljubav: Pokušavate izjednačit svoje propuste s propustima partnera, iako znate da nisu isti.
Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Period prid vama nije idealan, al postojaće dobre prilike da ono što naumite i uradite, ako nađete saradnike za ono što želite postignit, jel vas ovaj period upućuje na saradnju s drugima.
Ljubav: Odnosi u vezi i braku biće harmonični za većinu pripadnika ovog znaka.
Zdravlje: Izbigavajte začinjenu ranu.

Poso: Nemojte se odricat rezultata koje postignete u ovom periodu, iako će bit poteškoća da vam budu priznati. To vas ne bi smilo obeshrabrit da se izborite za ono što ste radeći postigli.
Ljubav: Odnos s voljenom osobom vam nije idealan, ali važan je dijalog koji je pola rišenog problema.
Zdravlje: Manjak energije.

Poso: Pomoć od ljudi koji su vam dosad bili pri ruki kad je najteže, u ovom periodu će izostat. Pritom morate bit oprezni da se ne privatite posla koji sami ne možete odradit do kraja.
Ljubav: Imate želju da voljenoj osobi pružite više neg što bi sami dobili da su uloge zaminjene.
Zdravlje: Izbigavajte stres.

Poso: Činite dosta da nadoknadite nike loše poteze iz nedavne prošlosti, al čini se ko da to ne radite na pravi način, pa vam rezultati nisu kake ste očekivali, već ste stalno polovično zadovoljni.
Ljubav: Razumivanje u vezi biće vam velik oslonac kad budete prid izazovima koje morate savladat sami.
Zdravlje: Čuvajte se povrida u radu s uređajima.

Poso: Vodite računa da ne pritirate u ambicioznim pokušajima da impresionirate ljude oko sebe jer bi vam eventualni neuspih poljuljo samopouzdanje. Ono na šta se obavežete i ispunite.
Ljubav: Podnosite mane partnera i duže neg što bi tribali, skrenite pažnju voljenoj osobi na to.
Zdravlje: Iscrpljenost.

Poso: Volili bi pomoć drugima da uspih koji ste ostvarili postane i uspih drugi, al ne shvatate da nisu svi ljudi jednako ambiciozni ko vi, pa njim ni karijera nije na prvom mistu.
Ljubav: Odluka da budete uz voljenu osobu u teškim momentima ojačaće vašu vezu.
Zdravlje: Čuvajte se stresni situacija.

Poso: Veći dio onog što smatrate prioritetom moraćete ostvarivat uz dosta više napora neg što ste očekivali. Razlog za to je što vam planete u ovom periodu nisu naročito naklonjene za poso.
Ljubav: Odnos sa voljenom osobom trpiće trzavice jer nijedna strana ne vidi svoj dio odgovornosti.
Zdravlje: Dosta dobro.

Poso: Vidite u drugima potencijal kojeg oni nisu svesni u potpunosti, al ne znate kako da ji pokrenete da se bave sobom i iz tog izvuku štogod za sebe. Ne trošite priviše energije na ovo.
Ljubav: Odlično znate šta vam partner misli i osića, al oklivate da ta saznanja ispoljite otvoreno.
Zdravlje: Ne pritirujte sa začinjenom ranom.

Poso: Veliki dio posla koji ste tili ostavit za kasnije moraćete odradit baš u ovom periodu, tako da će on bit naporan više neg što bi moro. Napravite listu prioriteta da bi mogli znat šta i kako radit.
Ljubav: Postavljaćete sebi pitanje da li ste s pravom osobom, iako možda ona nije problem u vezi.
Zdravlje: Smanjite unos masne rane.
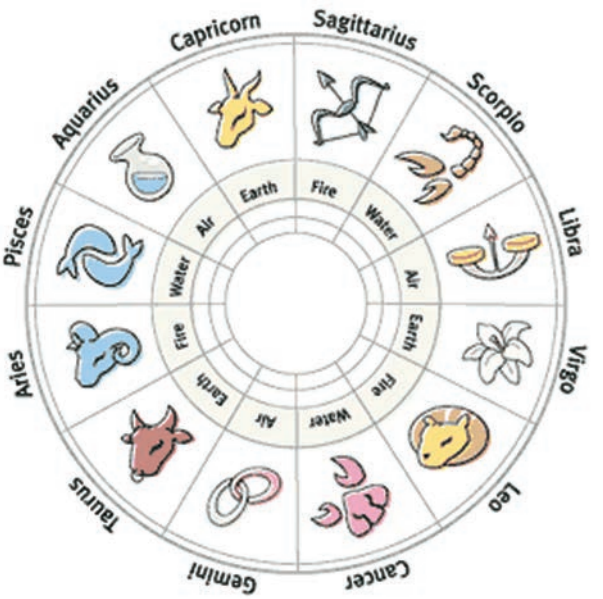
T. K. M.